

НАРОДНА СКУПШТИНА

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ О РАДУ СРПСКЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ:

ИЗЛАЗИ СВАКИ ДАН ЗА ВРЕМЕ СКУПШТИНСКОГ РАДА

ПРЕТПЛАТУ ПРИМА

КРАЉЕВСКО-СРПСКА ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА

ЦЕНА ЈЕ ЛИСТУ:

за Срвију 6 дин. месечно

од једнога броја 0*40 дин.

за стране земље поштанског савеза 15 дин. месечно

УРЕЂУЈУ СКУПШТИНСКИ СЕКРЕТАРИ:

Ранко Петровић, Доброслав Ружић, Љуб. П. Ћирић.

Број 122

ЧЕТВРТАК 11 АПРИЛА 1891

Година I

92 САСТАНАК

12 марта 1891 год. у Београду

ПРЕДСЕДАВАО ПОТПРЕДСЕДНИК

Паја Вуковић

СЕКРЕТАР

Ранко Петровић

(наставак)

(Потпредседник)

Познато је Скупштини да је закон о повластици за израду свиле прочитан 6-ог марта. Г. министар изјавио је да је прека потреба пошто је крајњи рок да се сврши и друго читање тога законског пројекта. (Чује се: на сутра нека дође на ред). Је ли вољна Скупштина да се сутра претходно сврши друго читање овога закона? (Јесте).

Данашњу седницу закључујем а заказујем за сутра седницу у 8¹/₂ часова пре подне. На дневном реду биће други претрес зак. о повластици за израду свиле и продужење данашњег дневног реда.

Састанак је трајао до 1 часа по подне.

93 САСТАНАК

13 марта 1891 год. у Београду

ПРЕДСЕДАВАО ПОТПРЕДСЕДНИК

Паја Вуковић

СЕКРЕТАР

Станојло Вукчевић

Почетак у 9 часова пре подне.

Присутна су г. г. министри: народ. привреде и финансије.

Потпредседник — Отварам 93 састанак. Изволте чути протокол 92 састанка.

Секретар Љуба Јоксимовић прочита поменути протокол.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани протокол? (Прима).

Изволте чути молбе и жалбе, упућене Народној Скупштини.

Секретар чита:

Дуваније из Ужица жале се на управу монопола дувана, што се њима не даје да продају дуван;

Судови општине дусиновачке, јежевачке, добрињске, каменичке у срезу пожешком округу ужичком и суд општине рожачке у срезу љубињском окр. рудничком, моле да се сагради грески друм;

Јован Костић из Алексинца моли, да се при грађењу законца о трошарини узме у вид и боза;

Суд општине стапарске у ср. и окр. ужичком, моли за државну помоћ при грађењу школе;

Сретен Атанасковић из Белошевца у ср. и окр. крагујевачком, моли за исплату реквизиције; и

Виљем Капнер, виши интендат у пензији, моли да му се године контрактуралне признаду за године дејствителне службе.

Потпредседник — Све прочитане молбе и жалбе упућују се надлежном одбору.

Част ми је известити Народну Скупштину, да су са одсуства дошли посланици: Драгољуб Илић и Павле Ранковић.

Изволте чути неколико молбе посланика за одсуство.

Секретар чита:

Народној Скупштини

Због нужних домаћих послова потребно ми је 10 дана одсуства. С тога молим Народну Скупштину да ми исто изволи одобрити.

13 марта 1891 год.

Београд.

Никола Ј. Живадиновић.

Потпредседник — Пошто се чују гласови: да се одобри и да се одобри, то ћу ставити на решење: Ко је за то, да му се одобри одсуство, нека седи; ко је против, нек устане? (Велина седи). — Објављујем да је Скупштина одобрила одсуство Николи Живадиновићу.

Секретар чита:

Народној Скупштини

Молим Народну Скупштину за 5 дана одсуства, које ми је потребно због домаћих послова.

12. марта 1891. год.

у Београду

Др. Ст. Вукчевић.

Потпредседник — Одобрава ли Скупштина тражено одсуство? (Одобрава).

Секретар чита:

Народној Скупштини

Молим Народну Скупштину да ми одобри још 15 дана одсуства, јер ми је одвећ потребно.

10 марта 1891 год.

Крагујевац.

Симо Костић.
народни посланик.

Потпредседник — Пошто се чују гласови, да му се не може продужити одсуство, то стављам на решење: Ко је за то да му се одобри још 15 дана одсуства нека седи; ко је против, нек устане? (Већина устаје). — Објављујем да му Скупштина није одобрила продужење одсуства.

Секретар чита:

Народној Скупштини

Прека ми је потреба за 15 дана одсуства односно домаћих послова.

С тога молим Народну Скупштину, да ми исто дозволи. Одобрено одсуство рачунаће ми се од 14 т. месеца.

12 марта 1891 год.
у Београду

покорни
Анта Радосављевић
НАР. ПОСЛАНИК.

Потпредседник — По пословнику никад се по молби једнога посланика за одсуство, не може водити дебата. Ко је за то, да му се одсуство одобри, нека седи, ко је против, нек устане? (Већина седи). — Објављујем да му је Скупштина одобрила одсуство.

Секретар чита:

Народној Скупштини.

Због болести детета, молим Народну Скупштину да ми да одсуство, до краја ове скупштинске сесије.

12 марта 1891 год.
у Београду

Таса Вукосављевић
НАР. ПОСЛАНИК.

(Чује се: не може да се одобри до краја скупштинске сесије).

Коста Влајић — Таси је болесно једино дете које има и треба му одобрити одсуство.

Потпредседник — Одобрава ли му Скупштина тражено одсуство? (Одобрава).

Секретар чита:

Народној Скупштини.

Молим Народну Скупштину да ми изволи дати 10 дана одсуства ради мојих нужних домаћих послова.

13 марта 1890 год.
у Београду.

Стеван Нешић
НАР. ПОСЛАНИК.

Потпредседник — Он је добио депешу, усљед смрти у фамилији, и с тога је потребно, да му се одобри одсуство. Одобрава ли Скупштина тражено одсуство? (Одобрава).

Секретар чита:

Народној Скупштини

Потребно ми је седам дана одсуства због мојих трговачких послова.

Молим Скупштину да ми одобри.
12 марта 1891 год.
Београд.

Д. Ђирковић
ПОСЛАНИК.

Потпредседник — Одобрава ли Скупштина тражено одсуство? (Одобрава).

Изволте чути извештај одбора за преглед предлога о разгрписивању општина.

Секретар Љуба Ђирић чита:

Народној Скупштини

Потписани одбор расмотрио је предлоге г. министра унутрашњих дела:

1, да се село Дољашница у срезу рамском окр пожаревачког одвоји од малачке и образује општину „дољашничку“;

2, да се село Жидиље у ср. ресавском окр. моравског одвоји од стењевачке и образује општину „жидиљску“;

3, да се село Маскаг и Рајковац у срезу јасеничком окр. крагујевачког одвоји од општине јагњилске и образује општину под називом: општина масларска“

4, да се село Рам у ср. рамском окр. пожаревачког одвоји од речичке и образује општину „рамску“

5, да се општина каменичка у срезу пожешком окр. ужичког раздели на две општине — дружетићску и гојногорску.

6, да се општине г. злегињска у срезу жупском окр. крушевачког и трновачка укину, а њина села да образују општину „трновачку“.

7, да се општина лазачка у срезу трнавском окр. рудничког раздели на две општине лазачку и петњићку;

8, да се општине арљевска и полатичка у срезу моравском окр. пожаревачког раздале и то: Врбница да образује општину „врбничку“; Орљево и Свиљарево да образују општину „орљевску“, а Полатна да прида општини сибничкој.

По што су испуњени услови чл. 2, 3, и 4 зак. општинског нашао је да су предлози умесни на моли Нар. Скупштину да их и она усвоји.

12/III 1891 год.

ПОТПРЕДСЕДНИК ОДОРА
Трив. Милојевић

ИЗВЕСТИЛАЦ
Љуб. Ђирић

ЧЛАНОВИ:

Тома Војичић, Јов. Милић, Раша Нинић
Лазар Миловановић.

Потпредседник — Скупштина прима к знању, и ставиће се на дневни ред, пошто се исцрпи заказани дневни ред.

Част ми је саопштити Скупштини, да је министар финансија послао завршни и оверени рачун од стране Главне Контроле о зајму закљученом за монопол соли који гласи: (Види прилог овом броју „Нар. Скупштине“.) Ја мислим, да се прво упути секцијама, а после 24 сата, да се упути финансијском одбору? (Тако је.)

Изволте чути један указ Краљ. Намесника.

Секретар чита:

У ИМЕ

ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА

А Л Е К С А Н Д Р А I

по милости божјој и вољи народној

Краља Србије

МИ КРАЉЕВСКИ НАМЕСНИЦИ

На предлог Нашег министра финансија, а по саслушању министарског савета, решили смо и решавамо:

Овлашћује се Наш министар финансија, да поднесе Народној Скупштини, сазваној у први сазив године 1890. — прве периоде, на решење.

Да се закупцима државних сувата у Златибору окр. ужичког опрости закупна цена за време од 1 новембра 1877 до 1 новембра 1878 године, по извршним осудама; а држави као накнада за ову закупнину да остане сума, која је узета за продату траву са ових сувата у овоме времену.

Наш министар финансија нека овај указ изврши.

4 марта 1891 год.
у Београду.

Јов. Ристић с. р.
К. С. Протић с. р.
Ј. Вели-Марковић с. р.

Министар финансије
Др. М. В. Вујић.

Исти гласи:

ПРЕДЛОГ

МИНИСТРА ФИНАНСИЈА

Народној Скупштини

Началство округа ужичког издало је 19 марта 1878 године државне сувате у Златибору, под закуп, за време од 1. новембра 1877 до 1. новембра 1878. године и то:

1. „Велики Шаиновац“ Стевану Јоксимовићу за 1211 дин.
2. „Беле Воде“ Сретену Деспотовићу . . . за 1100. „
3. „Доња рибница“ Тривуну Зрњевићу . . . за 780. „
4. „Брегове“ Сими Кондићу за 651. „
5. „П. Брдо“ Вучићу Ђерасимовићу за 1021. „
6. „Пола Кобиље главе“ Аксентију Пауновићу „ 432. „
7. „Крајеве“ Милану Стевановићу „ 1711. „
8. „Честе“ истом Милану „ 782. „

За овим наскоро изађе распис министра унутрашњих дела свима полицијским властима, у коме се најстрожије наређује: да се услед појављење говеђе куге прекине и забрани сваки саобраћај говеде из једнога села или места у друго по целој земљи.

Услед овакве наредбе ови закупци нису стоку у сувате могли догонити те тако ни закупно добро уживати због чега је наређена продаја траве са ових добара и за њу узето, и то:

1. са „Великог Шаиновца“ 1500 гр. чар.
2. „Беле Воде“ 1320 „ „
3. „Доње рибнице“ 850 „ „
4. „Брегова“ 828 „ „
5. „П. Брдо“ 901 „ „
6. „Пола Кобиље Главе“ 100 „ „
6. „Крајева“ 2256 „ „
8. „Честе“ 780 „ „

Према овоме излази: да је цело имање за речену годину дато било под закуп за 7616 динара а узето за траву 8535 гр. чарш. или 1707, дин., дакле, да је држава остала неизмирена још са 5909. динара.

Кад ови закупци нису хтели платити ресто закупне цене, вођене су против њих парнице и сви су осуђени на плаћање како главне суме, тако и 12% год. интереса по њиховој обвези, а осуђени су и на плаћање трошкова око вођења ових парница.

Пошто, дакле, стоји доказ, да је била забрана државе, по којој закупци нису могли закупно добро да употребе онако, и на ону цел, како су га и зашто узели, то налазим, да би требало по њиховој молби дати задовољење, са тога част ми је да предложим Народној Скупштини, да реши:

„Да се од купаца државних сувата у Златибору, округа ужичког, не тражи закупна цена за време: од 1. новембра 1877 до 1. новембра 1878. године, по изречним осудама, као ни интерес и парнички трошак, који је тим осудама држави досуђен; но да држави као накнада на име закупине за ту годину служи она сума, која је узета за продату траву са ових сувата.

4. марта 1891 год.

у Београду

Министар Финанције

Др. М. В. Вујић

Потпредседник — Овај ће се предлог упутити секцијама, а сад прелазимо на дневни ред. На дневном је реду други претрес повластице Еразму Марију, за израду свиле. (Чује се: није дошао извештач..... жагор.)

Пошто је извештач по овоме предмету г. Радисав Митровић, који није нашао за нужно, да данас дође у седницу ма да је могао знати шта је на претресу, то се не може ни приступити другом читању те повластице. С тога прелазимо на пројужење првог претреса закона о шумама,

Молим г. извештача да заузме своје место.

Извештач Љуба Новаковић чита чл. 65.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Извештач чита чл. 66.

Потпредседник — Прима ли Скупштина чл. 66? (Прима).

Извештач чита чл. 67.

Потпредседник — Прима ли Скупштина чл. 67? (Прима).

Извештач прочита чл. 68. по одборском мишљењу.

Радоје Костић — Г, извештач прочитао је чл. 68. по одборском мишљењу, а овде је на реду чл. 70. по пројекту где смо ја и г. Божа Кунатровић одвојили своје мишљење.

Извештач — Ја читам пројект онако, како га је одбор усвојио.

Радоје Костић — Овде је одборска већина изоставила овај чл. 70. по пројекту, и ја сам са Богом Кунатровићем одвојио мишљење. Дакле, ми грађимо да овај члан остане по пројекту онако, како га је г. министар предложио, јер се овде одузима сеоском сталежу оно, што му је до сад давано, т. ј. одузима се оним сиротим људима, којима је општина давала од своје утрине на уживање, и каже се, да им се не може дати земља на уживање. Ја мислим дакле да то право општинама не треба одузимати, и с тога мислим, да овај члан остане онако, како га је г. министар био предложио.

Божа Кунатровић — Као што видите, госполо, одбор је изоставио чл. 70. по пројекту. Тим чланом даје се сиротним људима, и онима који су се умножили у породици, утрина општинска као уживање, јер једна породица кад се умножи и не може да живи у заједници, она се раздваја она разуме се са врло мало имама. До сада је стајало у закону, да је општина могла такве људе да потпомогне и да им ако има више земљишта, уступи штогод од општинског имања по одобрени министровом. Овако је влада поднашала и Држ. Савет дао је своје мишљење да се овај члан не укида, и треба да остане, као што је до сад било. Ја мислим, да ће и Скупштина усвојити овај члан овакав какав је, те да остане, као што је и до сад било т. ј. да општина може својим сиротним људима давати на рад и уживање општинско земљиште.

Милош Вогдановић — Доиста, господо, у досадањем закону о шумама имало је једно наређење, да општина може од своје утрине да удели својим сиротним људима од општинске утрине на уживање, а међутим знамо да има таквих сиротана, и данас и док не их бити који немају никаквог земљишта, где би могли кућу да направе. Код овога пројекта једини овај члан има ту снагу, и ако би се овај члан избрисао, онда је знак, да се више сиротним сељацима не може делити од утрине и према томе са свим је уместо мишљење Радоја Костића и и Боже Кунатровића, да овај члан остане као што је предложен у првом предлогу а ако хоћете да се овај члан избрише, онда нека се бар стави који други, да општине могу чинити предлог да се од општиноког земљишта сиротанима може по потреби уделити а министар нека о томе завршно реши, као што је до сада бивало.

Максим Сретеновић — Господо, то и јесте највеће зло што су давале утрине међу планином, појединим сељанима бајаги сиротним, али ово су кметови и докметови добра наплаћивали од сиромаша. Који су добили такво земљиште, ево шта су радили. На земљишту су направили куће и око кућа оградиле авлије повећи, па онда око своје оgrade намерно су ишли и упропашћивали шуму, љуштећи на дрвећу кору а нешто секући за то да имају већи простор око ограда, па после од времена на време попуштали оgrade тако да за неколико година имали су по десет пута више, но што им је најпре општина дала и тако сатрли сву шуму у својој општини. Ја знам у мом селу каква је дивна и богата шума била, пре 15 година а данас од те шуме нема ништа. Сви они, који год су били суседници шума, утаманили су шуму око себе па после попуштали оgrade и поправили њиве а тако исте су радили и они, околни суседи општинских шума па и државних и они су на горњи начин таманили шуме и своја имања на тај начин увеличавали, неводећи рачуна о шумама и разним неприликама које их сада сналазе без шума, као поплаве и огодела брда без шуме остали голи чотови. С тога и ја сам мишљења да се у општинске шуме нико не пушта, ако се мисли да се шуме очувају и подигну. За то сам мишљења да остане овај члан по предлогу одбором.

Бока Брачинац — Ја држим, господо, да ми овај закон о шумама доносимо у цељи да станемо на пут сатирању шума. Ми знамо, господо, да је постојао један закон о шумама од 33-ће године, али и тај је закон више понуђаван расписима појединих министара. Усвојити мишљење одборске мањине, значи да хоћемо и даље да идемо истим путем, којим смо и до сада ишли. Ми смо наше лепе шуме данас дотерали готово до ничега, али није ни чудо што смо дотле дотерали, кад се само сетимо, како су код нас дељене утрине и шуме, — бар мени је то врло добро познато из краја, где ја живим. Тамо се баш није много гледало на сиротињу, него је се давало по 5—6 хектара утрине или шумског земљишта ономе, који је могао да испече јагње кмету или да му изради опанке. Таквим људима кмет је издавао по парче земље, и та одвојена земљишта нису добила ни законом решење о праву својине. У мом крају има тако звана шума «Буковик.» Кмет да неколицини њих по 4—5 хектара земље у тој шуми, а дође један газда па покупује све од свију њих и направи имање од 25 хект. шуме, па онда још нешто сам приграби од општинске шуме, и онда не знам нам се ни шта је општинско, а шта је појединих људи. Одборска већина, пратећи тај развој догађаја, она је на основу тога дошла до мишљења, да чл. 70 укине. Ја мислим да то одборско мишљење треба усвојити и да не треба више о томе да говоримо. Сваки, који има мање земље, он ће да запне више да ради, јер ја знам више случајева да људи, који имају 10 и више хект. земље седе више у кафани, него што раде своју земљу. Наравно, кад се земља не обделава не може ни донети користи. Ја сам за то да сви прихватимо мишљење одборске већине, јер само тако стаћемо на пут досадашњем сатирању на тих општинских и државних шума.

Божа Кунатовић — Ја бих молио господу да прочитају овај члан 70, па ће видети да се неће моћи грабити за општинско земљиште, као што је до сад било. До сада су давали земљиште само кметови, али сад прво кмет треба да да мишљење, па после треба да изађе општински шумар и он мишљење кмета да усвоји, и онда треба то министар да одобри и тек се онда даје земљиште. Дакле не стоји то, да ће се грабити, као што је до сад било. Ја мислим, господо, да ми не можемо бити напреднији него влада, и она је зацело знала шта је радила, кад је овај члан унела.

Министар привреде К. Таушановић — И по досадашњем закону нису давали земљишта само кметови, него су они чинили предлог среској полицијској власти, а среска полиц. власт чинила је предлог министру, да он одобри.

Господо, ја имам то искуство да се сиротиња жали да нема земље, али ја не могу да донесем решење да јој се земљиште да, јер не могу да натерам кметове да они учине тај предлог, а исто тако не могу да станем на пут да не деле земљу између себе и одборника. То је факт, господо. Има врло много случајева, да су људи имућни међу собом делили и плаћкали општинске земље, а врло је мало случајева да су земље давале сиротињи. На основу тога искуства и ја сам мишљења да останемо при овоме као што је г. известилац прочитао; а ако баш буде тако сиромашних људи да немају земљишта, даће им се да за динар-два обрађују општинско земљиште. Главни је, господо, да треба да престане једном те деоба општинског земљишта и да се једном стане на пут тим злоупотребама општинских власти.

Тривун Милојевић — Молим вас, господо, у чл. 70 пројекта владиног каже се да општинске и сеоске шуме и шумска земљишта не могу се делити крчити и њихово земљиште употребљавати на што друго сем на производњу дрвета а само у оних општинама и селима у којима се налази земље под шумом, која би се могла обрађивати као њива или виноград, а у селу или општини има људи, који су осиромашили или остали без баштине или нису ништа ни имали, или који су у задрузи постали оскудни у земљи, а добри су радници министар привреде може на предлог општине и по саслушању окружне шумске управе одобрити да им се уступи од општинског или сеоског шумског земљишта један извештај простор.

Таква одредба законска неопходно је потребна, јер господо, има толико села у којима је пре 20 година било 70 пореских глава, а сад има 350 пореских глава. Ону земљу што се већ обделава ви не можете раширити, и кад се умножи житељи у једном, онда се мора и земљиште шумско давати за обрађивање њива ливада и винограда, а често пута то и само земљиште тражи. На прилику код нас у мом селу и околини има 3000 ланаца шуме, и у тих 3000 ланаца могу сигурно казати 1000 ланаца шуме су врло добри за зарат, боља него за шуму, а међутим других 2000 ланаца врло су погодни за шуму, јер је осигурана јаким потоцима, и не треба ту шуму сећи. С тога ја мислим да треба да усвојимо чл. 70 по пројекту владиног, који далеко бољи од одборског мишљења.

Милош Богдановић — Г. министар одступајући од свога предлога и потпомажући мишљење одборско вели, да се може дати сиротињи земљиште и под кирију, које ће да прави своју кућу. Он мора да је зида а не може је задати на земљишту, на коме плаћа кирију. Ја, господо, мислим, да се овим просто отима од сељака, његова тековина, коју су сачували дедови његови од спахија, и не да ти је прауницима да уживају на њој право. Свет се, господо, умножава и овај члан и пре је у закону постојао па треба и сад да постоји, и примењује се тек у крајњој нужди. Има, господо, села, која су имала 10 ланаца ораће земље, па у току времена, усљед памножавања, село се раширило и има преко 50 ланаца ораће земље. Дакле господо, то неодољива потреба изискује. Нико ту не тражи да зида двокатнице, него да се у крајњој нужди да парче земље да може да живи. Па, господо, тако исто и општинске утрине око села дају се сиромашним људима и добрим радницима, па често пута баш и богатијим, ако задруга велика порасте, и даје се ономе члапу, који нема земље за обрађивање. Ја, господо, држим, да ћемо врло рђаво учинити, ако овако остане као што одбор предаже.

Минист. привреде К. Таушановић — Г. Милош Богдановић, пао је у ватру, и опет су му излетеле речи, које нису одмерене. Држава ни од кога не отима, она гледа да се ограничи да се зна што чије, па што је приватно, приватно, што општинско, општинско, што је државно, државно, што је манастирско, манастирско, јер држава до данас стекла горко искуство.

Ви знате, господо, да до данас државне шуме, државна имања толико су сатрвена да је отуда понустила плодност земље, и богатство земље у опште. Држава не сме тежити томе, да она само има имања а да не гледа на породице, чак право је и да их и нема. Али, господо, кад би наши грађани били толико разумни, да ону земљу што захвате да ограђују рационално, па нека им је и богом просто, али, господо, ако је шума, он узме секиру, и исече дрво за дрветом, а ако поље половину ограђује, а половина стоји пушта и одна, господо, треба, да се запитамо, да ли је корисније да држава групише та своја имања, и онима који немају да даје по јефтинију цену, да ограђују та земљишта. Донета господо, да није у закону овога члана било о давању општинских и државних имања, не би се наше задруге ценале, као што је то до сад било, не би тога било, па чим се ко од задругара позавади, онда дигне прње и ево ти га код општине, да му да земљу за обрађивање а да је остао у задужи он би на земљишту задруге подигао кућу. Али данас тога нема, сваки је почео на своју руку да вуче, и ако би усвојили предлог Милоша Богдановића, то би значило да и даље потпомажемо то ценане и расипање задруге и сатирање државних имања.

С тога ја вас молим да остане овако, као што одбор, предлаже.

Вића Радовановић — Ово је господо, онај члан закона, који је у старом закону био, и који је све општинске шуме упропастио и распарчао, да ретко која општина и има шуме. Знајући како се поступало, знајући како се на основу овога члана растуриле и делиле шуме и на рачун, да се сиротињи подели по неки део шуме, а у ствари непадало у корист богатијих, и богатији људи градили забране. Ми смо наишли да је то штетно и да томе станемо на пут, ми смо избрисали

овај члан. Нека господа ипак не сумњају, нека добро прочитају члан, овде се говори о шумама општинским а никако о утрини.

Ако се то налазило у старој шумској уредби не налази се сад у овом закону о шумама и то, што господа говоре о утрини, не спада овде. Но ако су вољни, они могу предложити закон о утрини, те да се то уреди, али овде велим само, да утрине немају везе са општинском шумом. Поштовани посланик Тривун мало пре навео је, да има мно шума и да су боље њиве под шумом, а ја опет велим, да баш из тих побуда, што су много лепше њиве, где су шуме, мишљења сам, да треба дозволити, да се шуме и даље крче, јер ми имамо довољно жиратне земље а само или се добро не обрађује или што је земља стара омршала и испошћена, па се ни на какав други начин неће да оплоди. И ми напуштајући та земљишта тражимо да добијемо плодна, шумска земљишта. А разуме се да ће и те пове њиве после неколико година постати нешто ово, што и ове данас-

Тај разлог, који је Триша навео, баш и наводи људе, да иду с будаком и сикиром и да упропашћују шуме јер веле, да су им тамо њиве плодније. Практика је овака, и сви који у селу живе знаће, да је сиротања тражила да им општина да општинске шуме. Те су молбе после ишле министру и Држ. Савету. Међутим ту се ипак није гледао интерес сиротиње, него интерес одборника и кметова, те да после од сиротиње купују, та добра и најпрве добре забране и њиве. Сиротиња није се помагала тим, него се тим подмиравао онај грабеж, који иде на то, да се упропасте шуме.

Нама је била цел, да шуме одржимо какве су и да их подигнемо, да буду боље, а ако то хоћемо, онда треба овај чл. да примимо јер иначе то би била само плузија и остало би оно исто што и данас. Према томе мислим, да нема бојазни од тога, и сваки пријатељ шуме и пријатељ народа и онај ко мисли, да има вредности од овог закона треба ово да усвоји, да се овај члан изостави. Ја мислим, да ће Скупштина усвојити мишљење одборске већине.

Новак Милошевић — И ја сам за то да се прими мишљење одборске већине, да се овај члан изостави из разлога тога, што је наша дужност не само да се стане на пут сатирању шума него да се оне и подижу.

Ја сам из једног краја, где има сувише шуме и могу рећи да су шуме упропашћене. Ко зна планине нашег округа: Буково, Повлец, Црнокошу, Јелову Гору и Муртеницу и т. д., тај ће знати, кад је неко њих поменуо, да је значило, да је он из предела шумовитог и непроходног и планине, које немају краја ни излаза. Но сад су те планине већином постале голети и опустошене су и ми морамо да тражимо начина да сачувамо оно још шта има и да подигнемо оно што је упропашћено. Између осталих услова да то постигнемо јесте један између главних још и тај да се постарамо како ћемо да иселимо оне који су се тамо уселили, а не на ново да их тамо усељавамо те да упропашћују шуму. Дакле, ја мислим да сви они, који немају тапије од тих имања, истерамо отуд и ко год је пријатељ шуме и опстанка њиховог у земљи, као и осталих користи, које они чине, он мора бити за то, да се усвоји предлог одборске већине, и да се чл. 70 изостави, који је поднесен од стране г. министра, јер то је у интересу народа и ове земље.

Тривун Милојевић — Говор г. министра народне привреде и Виће баца један терет на кметове и одборнике кад бране мишљење одборске већине. Најзад, ја знам, да ће предлог одборске већине остати по расположењу скупштинском усвојиће се, али само тај прекор треба да отпадне да су кметови упропашћавали шуме, не треба да се баца само на њих терет, већ треба заједнички да га поделе кметови и министри, јер су били ортаци у томе. Г. министар, мо не министар привреде, него финансије који је тада то радио дао је некаким Светозарима из Земуна бившем земунском градоначелнику, Срићи, Клоу и многим другим, по 20—30000 грмова по 50—60.000 дуката и тако су сатирали и секли шуму, дакле није то само рад кметова и одборника, већ те-

рет за упропашћивање тих шума треба да сносе и министар и кметови ортачки бар.

Павле Ранковић — Нисам мислио, да о овоме чл. 70 говорим, кога је одбор укинуо, али ме је на то нагнао говор поштованог посланика Трише, који вели да овај члан треба да остане.

Жао ми је господо, што морам да кажем да су кметови под видом, да деле сиротињи утрину општинску, који немају земље за обделавање напуштених, те се немилеце затирале и упропашћавале шуме, те да би могли лакше те земље између себе да поделе. То је свима селацима добро познато, а заборавили су, да су тим учинили већу пропаст, ишли су да утамае општинске шуме и да после немају од чега да граде путеве, ћуприје, школе и т. д. а друго ишли су у пропаст другу, што сатирући шуме упропастили су селу сточарство, те данас селак од оног обогаћивања од стоке, дошао је на једно ништавило тако, да је ретко у једном селу које има 100 домова сада видети једног домаћина који има 50, 60 брава оваца или свиња, јер шума је затрпа и он нема где, да их подиже и њему је сад остало, да он својом грбачом заради и оно што је пре од стоке зарађивао. А кад је имао шуме имао је и стоке, а од стоке се лакше узима новац, него ли од земље. Ја сам противан свима посланицима, који говоре против овог члана кога је одборска већина примила и за то сам да овај члан остане овако, како га је одбор предложио, а да се укине чл. 70.

Извештај — Из разлога тога, што су наше шуме безобзирно сатиране а општинске шуме нарочито делењем међу појединце, и што је крајње време, да се томе стане на пут те да бар оно што је се затекло шума одржимо, ако нове не можемо да подигнемо, из тога разлога одборска већина решила је да се овај члан из старе шумске уредбе избрише и да га замени другим чланом, и то 68-им, којим се ставља у дужност општинама да, ако немају шума у свом атару да морају 5 хектара пошумити. Оној бојазни Милоша Богдановића, да ће се овим са свим сиротињи да им се од општинских утрини не може никад ништа дати, не стоји јер овде се каже, да се не може давати од земљишта, које је под шумом а утрине нису искључене. Ти су разлози руководили одбор да ово овако предложи и ја мислим да ће Скупштина бити вољна да у интересу одржања шума усвоји овако како је одборска већина предложила.

Потпредседник — Претрес је свршен. Као што знате код овог члана има два мишљења: једно одборске већине а друго мањине. Ја ћу ставити на гласање мишљење одборске већине, па ако оно пропадне, онда мишљење одборске мањине. Ко је за то да се усвоји мишљење одборске већине нека седи, ко је против нека устане? (Сви седе). — Оглашујем да је Скупштина усвојила мишљење одборске већине.

Извештај прочита члан 69.

Данило Јовановић — Мени се чини да је рђаво удешен овај члан, јер се у овом члану каже, да ће се шума давати само сиротним људима, који плаћају испод 15 дин. непосредне порезе. Ја знам да има лица, која и ако плаћају више од 15 дин. непосредне порезе, ипак су исто тако сирота, као и она која плаћају до 15 дин., а то је с тога што им је пописна комисија увећала земљиште, с тога сам ја мишљења да се одобри бесплатно сечење и оним лицима, којима општина да уверење да су сиромашног стања.

Вожа Кунатовић — На овим општинским шумама плаћа се порез и ја мислим кад сви грађани једне општине плаћају тај порез, онда за што да имају право бесплатне сече само они, који плаћају испод 15 дин. а не и они, који сносе већи терет. Ја молим 10 посланика да ме потпомогну у томе да имају сви право бесплатне сече. (Не потпомажу га).

Тривун Милојевић — Баш овај ме члан задовољава, што се овде каже да се сиротнима даје бесплатно а богати да то плаћају, ту видим мало самоуправе, а овамо горе не видим. Ја сам свагда био за то да одбор, збор, има да реши о свом добру и за то ћу за ово гласати, јер је ово самоуправно.

Витомир Младеновић — Предлози и разлози, које је изнео поп Данило, доиста су оправдани, јер доиста има људи који плаћају 100 дин. порезе али су ипак сиротног стања; таквих се сиротана нарочито налази где има више браће, па због личне порезе, пореза им је велика, а у имању су оскудни. Такви људи ипак хоће да граде зграду и не могу да добију бесплатно гору из државне шуме. Треба дакле проширити право бесплатног сечења шуме. С тога ја мислим да се овај члан врати одбору па да се удеси тако, да могу и људи који плаћају и преко 15 дин. порезе, добити бесплатно гору.

Извештач — Овим чланом двоје се наређује: прво то да се лицима сиротног стања даје бесплатно гора за домаћу потребу. Друго имањима да је се гора по такси, за домаћу потребу, која не може бити већа од половине таксе која се одреди за државну шуму; дакле са једном половином цене мање, него што је за државну шуму. По закону зна се ко је сиротног стања, тамо се каже да је сиротног стања само онај који плаћа испод 15 дин. неп. порезе. Општина може само таквом лицу дати уверење о сиротном стању.

Ја се чудим Витомиру, кад каже да има задруга које плаћају 100 дин. па су ипак сироти! Па такви људи који имају мало земљиште, они имају довољну радну снагу и ваљда могу зарадити те платити полови у таксе па да општина има приход од свога имања.

Потпредседник — Претрес је свршен. Стављам на гласање чл. 69 као што га је извештач прочитао: Ко је за то, да се овај члан прими нека седи, ко је противан нека устане? (Већина седи). — Оглашујем да је Скупштина усвојила овај члан.

Извештач прочита члан 70.

Тривун Милојевић — Само да речем неколике речи ради објашњења. Кад ко тражи шуму, дрвеће да сече за зграду, мени се чини да има једна празнина у томе, што треба да се овде стави, да се сваки пријави до 1 септембра сваке године, за шта ће да употреби гору. Сад претпоставимо случај наљевине, поплаве итд. и укаже се човеку изненада потреба за гору; да ли он може то добити другим каквим начином. То треба да се попуни ако није предвиђено на другом ком месту.

Извештач — То је предвиђено раније у једном чл.

Потпредседник — Стављам на решење чл. 70. Који је за то да се овај члан прими нека седи, које противан нека устане? (Већина седи). Оглашујем да је Скупштина усвојила члан 70.

Извештач прочита чл. 71.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Извештач прочита чл. 72.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Извештач прочита чл. 73.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Извештач прочита чл. 74.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Извештач прочита чл. 75.

Милан Поповић — Овде је овим чланом казано да ће се онолики број шумара за општинске шуме одредити, колико буде захтевао положај атара општинског, и да то иде на одобрење г. министру привреде. Ја мислим да г. министар не треба да се меша у ове послове само управне општинске. И ако он води надзор над тим он не треба да одређује колико ће бити шумара, већ, т. је оп. суд са одбором одредити према својој ревизији колико требало буде. Сем тога ја нисам за то, да му се даје плата од 600 дин. Но општински одбор нека одређује плату према својим приликама и нека се са шумаром годи, а можда ће они наћи свога шумара и бесплатно па с тога је неумесно овде ставити 600 дин. најмање, јер је много, и за то сам да се избрише плата шумару од 600 дин. најмање и да се то општ. одбору остави да он решава. Молим

10 посланика ако хоћу да ме потпомогну, да ова сума отпадне, (Потпомажу га.)

Раша Нињић — И ја сам противан овоме што се овде каже да плата шумара не може бити мања од 600 дин. То је претерано. У месту где ја живим, ми смо подигли једну шуму пре 20 год. да је нема боље у Србији. Ми смо сами погодили шумара много јевтиније. Дакле не вреди давати законом оволику плату шумарима.

Министар привреде К. С. Таушановић — Господо, ви сте господо уобичајили да мешате чувара шуме и шумара а то није једно исто. Шумар је једно, а чувар шуме је друго; чувар шуме није шумар, и шумар ће се постављати онде где има много горе, где су грдно велике шуме. За десет, двадесет, стотедесет хектара неће се постављати шумар, него на хиљаду и више хектара одређиваће се један шумар. Дакле молим вас немојте мешати то двоје. Шумар то је онај који води надзор над чуварима, Шумар може бити на 10, 15 и 20 општина, али свака општина може имати и по једног или два чувара — колико она нађе за сходно. Нико не тражи од општине да плати шумара 600 дин. и поред тога да плати и чувара. (Чује се: добро кад је тако.)

Ђока Брачинац — Свакојакко изгледа да овај додатак не би требало примити, него нека оотане овај члан како је предложен. Један предходни члан који је јуче решен, каже, да државни шумари могу имати 800—1000 и 2000 дин. плате. Дакле и овде не треба одредити плату, него треба оставити општини одрешне руке да плати како за добро нађе. Свакојакко треба ово избрисати, па нека сама општинска власт одређује.

Милош Богдановић — Ја сам хтео овде да кажем да није чувар и шумар једно исто као што поједини говорници мисле; друго је шумар то је сиреман човек, који ће давати упутства да се подиже шума — њега ће погодити општина и давати му плату колико она хоће.

Но ја сам се другог нечег бојао. Ја сам се бојао да се не одреди за сваку општину по један шумар, али та бојаза отпада кад је министар објаснио да један шумар може бити на више општина, а према томе овоме не треба да смо противни.

Ђока Кунатовић — Немам ништа противу шумара, то је министар у одбору објаснио, да један шумар може бити на 10 општина, где су мање општине. Али не бих био за то, да министар одређује број чувара шума, него нека се остави општини, да она то одређује колико нађе за сходно. Главно је то, да очува шуму, а са коликим ће бројем да очува, то је њена ствар.

Вогосав Поповић — Господин министар добро је објаснио ово, али ја ћу неколико речи да кажем. Пошто ови шумари неће бити људи прости општински, него они, који су свршили школу шумарску и њима ће бити задатак да чувају и да подижу шуму и да објашњавају људима како се калеме и т. д., онда неће бити велика ова плата од 600 динара. С тога је се свим умесно да остане овако.

Витомир Младеновић — Кад не би налазили на тешкоће по самим општинама у погледу овог члана, та мисао била би добра да се један шумар поставља на више општина, онда би се могло трнети још и ово што одбор предлаже; али кад се узме на ум то, да општине теже да су засебне и да све своје управе имају засебне, онда ће то наићи на тешкоће ако се остави, да један шумар буде на више општина, и биће вазда неприлика, јер ће нека општина казати ја нећу толико да плаћам, јер ја имам мање шуме, него друга општина и т. д. Дакле, нека се води строг надзор над шумарима, а нека општине постављају и одређују плату како знају, и ја сам за то, да се усвоји овако, као што је у пројекту.

Тривун Милојевић — Што се тиче шумара, њих треба платити добро, само сам противан овој редакцији, да то министар привреде одобрава. Треба један пут да се зна, да је то самоуправа и да треба, да се отресе тога, а најпосле ако би требала каква контрола, онда имамо аутомни окружни срески одбор, па нека он то ради. С тога сам ја за предлог

Милана Поповића и тиме би се задовољила оп. аутономија, а министру ту бригу могли би скинути, јер кад аутономни одбори срећки окружни, на општин. имају права на избор лекара и инжењера, а онда зашто не за шумарчиће.

Љубинко Милинковић — Овде се каже: „ради вршења законских наређења и чувања шуме“, поставиће се шумари. Што ће једном селу толико шумара, и ко ће да плати њима 600 динара? Ја мислим, кад смо самоуправни, онда треба и ми да их набављамо и да им плату одређујемо. Ја сам за то да се избрише ова плата у 600 дин.

Министар привреде К. Таушановић — Молим вас прочитајте добро тај члан, па ћете се уверити, да је онако како сам ја казао, (Чита:) „Ради вршења законских наређења и чувања шума, дужне су општине и села од дана ступања овога закона у живот па за 5 година поставити за своје општинске и сеоске шуме овај број шумара и чувара шумских, које одреди министар народне привреде према величини шума“. Дакле, много општина и много села. За чување шума довољан је чувар, али за подизање шума, потребан је шумар.

Новак Милошевић — Кад сам чуо из говора министра привреде, да више села и више општина могу да узму једног стручног шумара, онда сам и ја за то. У нашем крају има читав ланац планина, које уживају више општина и села, и према томе неколико општина узме оваког једног шумара и плаћа ће га заједно; оне општине и села, које имају мање шуме сразмерно ће мање и плаћати, а наравно то се не може измерити баш тако праведно као на терезима. Али свакојак, кад ће већ више села моћи да узму једног шумара са свим је потребно, да министар привреде то одобри, пошто ће ове шуме стојати под врховним његовим надзором, и пошто ће он проштудирати све крајеве и шуме, и према томе ценити колико ће где бити потребно шумара. Према томе нема места оној бојазни, да се тиме крњи каква аутономија, а не крњи се у толико у колико је нама дражији интерес овај, који провирује из овога закона, да се један пут шуме потпомогну и очувају. И за то сам, да овај члан остане овакав какав је,

Известилац Љ. Новаковић — Због велике важности шума, коју оне имају не само због дрва, које нам дају за разне потребе, него и са хигијенских, климатских и у опште ових обзира са којим шуме утичу на благостање у једној земљи, шуме се морају сматрати као опште народно добро; и према томе, и ако припадају као својина општини или појединцима, ипак на држави је и право и дужност, да води надзор, да се то опште народно добро не крњи. Како је до сада било док није било по општинама шумара, и како су шуме чуване нама је познато, а надамо се, да ће сад бити боље. Ово начело, да су шуме опште народно добро, вреди у целом образованом свету, и држава је узела себи то право, да присили све, не само општине, него чак и приватне последнике, да морају држати стручног шумара ради очувања и подизања и правилног експлоатисања шума. Ја имам овде при руци закон аустријски, који вреди за Хрватску и Славонију, и у њиховом члану 41. поређује се да појединци, који имају шуме, морају имати спремне шумаре са извесним квалификацијама, и само они, који имају испод 100 хектара, дозвољава се, да се могу удружити са осталима и држати једног шумара, до 300 хектара. Дакле, ако хоћемо, да очувамо и сеоске шуме, онда треба неко да надзирава, и над сечењем и подизањем тих шума, и ово се захтева од тог шумара, кога ви хоћете да мешате са чуваром, да је свршио школе. Одбор је, знајући како се код нас мало плаћају општински часници, и службено предложио, да не може бити та плата мања од 600 дин. годишње, а то је 50 дин. месечно, јер од 50 дин. не може ниже наћи човека, који је свршио школу, да вам буде шумар. —

Витомир Младеновић — Начела и разлози, које је изнео г. известилац, у свему су умесни. Ја бих био чак за то, да се одреди на колико општина може бити 1 шумар; а оставити овако, да свака општина има свог шумара — неумесно је. Томе ће бити тешкоћа. Ја познајем те односе општинске. Ако једно село има више шуме, него друго, па пристане, да

плати шумару 600 дин., а друга која има мање, неће на то пристати. Према томе, ја мислим, да би ово требало тако у-својили, да се одреди на колико општина најмање долази један шумар, или да се овај члан врати у одбор, да се према томе редигује.

Известилац — Све ово, што тражи г. Витомир, унесено је у први члан, који за овим долази, којим се тражи, да је шумар свршио школу; одмах у чл. 76. каже се: (чита) „За општинског шумара може бити постављен само онај, који је свршио с добријим успехом бар коју ратарску (нижу пољопривредну) или нижу шумарску школу код нас или на страни“. Дакле, ту се захтева спрема. Ви као што сте видели из мог малопређашњег говора, таквог човека, који је ту школу свршио, не можете наћи испод 600 динара год. Сем тога, за општине, које немају довољно шуме, да не би свој буџет и овом сумом сувише теретиле, казато је у члан 78. (чита:) „Ако је шума неке општине или села испод 100 хектара, па не би корисно било поставити нарочитог шумара за исту, министар народне привреде може наредити да дотична општина или село, у договору са једном или више оближњих општина или села, поставе заједници једног или више лица за шумаре“.

Дакле, овде где се не би ревитирало општини, да сама држи једног шумара, кад нема шуме више од 100 хектара, нико је неће присиљавати, да сама држи стручног шумара, него ће у друштву са другим општинама узета једно стручно лице, које ће бдити и водити надзор да се шуме одржавају и нове подигну.

Ђурђе Ђоровић — Не спорим важност шума, али хоћу овде да спорим плату шумарима. Овде је казато, да за шумаре могу бити постављена лица, која су свршила ратарску школу. Из тог села имају 3 љака који ће ове године свршити ту школу, и онда бар моја околина може наћи јефтиније шумаре. Она општина, која не може да нађе таква лица, она нека им плати, ако има рачуна и 600 дуката а не 600 динара. Али зашто гонити сиротне општине да околико плаћају, јер ти шумари, код своје куће што оно веле и попују и приорују и имају рачуна да јефтиније служе. С тога сам ја против овога предлога одборског, и гласају за предлог министров.

Милош Богдановић — Ја се чудим, како се може мислити, да један човек, који је свршио пољопривредну школу, служи за 50 дин. и ниже од као што то поједини говорници захтевају. Кад служи испод ове плате, каквог ће он карактера бити? Та да оде у најнижу врсту службе, добиће већу плату! Ако заиста мислимо, да нам шуме коракну у напред, онда треба те људе и да платимо мало боље.

Станко Петровић — Одредити овде овакву плату, као што је одбор предложио, неће бити ни мање ни више него оно, што је са писарима и председницима општинским. Ту ће бити трвења, кога ће одбор да предложи за чувара за такву плату. Ми знамо, да има општина, које имају велики простор под шумом, али има и таквих, које имају врло мало шуме које неће моћи плаћати околику плату шумарима, и оне ће просто морати да напусте шуме и да се одрекну свога имања.

Пројект г. министра врло је добар. Да се остави општинама, да погоде шумаре, како могу. Општински су одбори и до сада, чим им се достави, да неко сече шуму — стајале томе на пут. Али су полициске власти пренебрегавале своју дужност.

Ја сам противан свакоме одређењу плате, јер има села, која имају неколико хектара шуме, и око ње ливаде и њиве. Све би то могао да чува један човек, и са мањом платом. А сад оделити ту шуму, и саставити је са шумама других села, и погодити једног заједничког чувара, незгодно је, јер ће ту бити свађе.

Ја сам, дакле, за пројект министров, да се плате никако не одређују.

Известилац — Допустите ми, само неколико речи да кажем Станку Петровићу, Станко опет меша чуваре шумске са шумарима. Ја сам мало пре прочитао, да се за шумаре постављају лица, која су свршила бар нижу земљоделску школу.

Дакле, престаје онда бојазан, да ће се општине гложити око тога, ко ће бити шумар.

Вића Радовановић — Да није овако узела маха дебата у овакој ситуацији, као што ја то разумем, не бих говорио. Нека се прочита чл. 80. пројекта, па ће се видети, да свака општина неће морати да држи шумара; тамо се каже, даље, да оне општине или села, која имају испод 100 хектара шуме, не морају држати шумара Међутим, нема места бојазни због ове плате, а тако исто нема места оним разлозима којима се вели: „Ми смо самоуправни и хоћемо да одбори одређују те плате. Кад ће закон и г. министар наредити, да свака општина мора имати шуму, и да са својом шумом мора газдовати по плану, то значи: мора да постави план како ће сечу да врши, и којим редом. Ко ће да надзирава, да се тај план врши, да се шуме подижу, него једно стручно лице, које не може бити обичан човек, него стручњак — стручан шумар; и зар је таквом човеку велика плата од 600 дина? Наредиће г. министар, а и овај закон наредује, да свака општина мора имати шумара, али ће по нека општина казаги: „ми то хоћемо али му одређујемо плату од 200 дина.“ а за ту плату не може се наћи шумар. Је ли то изигравање закона? За што изигравати овај закон, због ове плате? Хоћемо ли дозволити, да нека општина неће да погоди шумара, па да каже нема шумара за то, што му не може одредити већу плату. Општински писари имају већу плату, па их опет не можете да нађете колико треба. Шумару треба мало више знања него писару, и зар је онда 600 дина. плате много? Ми смо увидели потребу, да морамо да се повратимо, да изменимо одштинама закон, јер видимо, да у многим општинама неће људи да се примљују за кметове због мале плате, или, ако се по неки приме, то су они, који нису за та места. Дакле, ако хоћете да имате добре и спремне људе, морате их добро и платити.

Потпредседник — Претрес је свршен. Приступиће се решењу овога чл. 75. Код овога члана има један предлог г. Милана Поповића, али како је противан чл. 71 пословника скупштинског, то се о њему не може ни решавати, с тога што чл. 71 гласи: „измене и допуне на законске предлоге може поднети један посланик или више њих укупно. Оне морају садржавати потпуну и тачну редакцију целокупног члана, на који се односе, и бити написмено предате председништву“. А предлог његов гласи само овако: „да плату општинским шумарима одређује општински одбор“. Дакле он није предложено тачну редакцију целокупног овог члана и с тога не може о њему Скупштина ни решавати. Сад стављам на гласање чл. 75 овако како га је известилац прочитао. Ко је за то да се чл. 75 усвоји онако како га је известилац прочитао нека седи, а ко је противан нека устане? (Већина седи). — Објављујем да је Скупштина усвојила чл. 75.

Известилац прочита члан 76.

Потпредседник — Прима ли Скупштина члан 76? (Прима).

Известилац прочита члан 77.

Потпредседник — Прима ли Скупштина члан 77? (Прима).

Известилац прочита члан 78.

Потпредседник — Прима ли Скупштина члан 78? (Прима).

Известилац прочита члан 79.

Потпредседник — Прима ли Скупштина члан 79? (Прима).

Известилац прочита члан 80.

Потпредседник — Прима ли Скупштина члан 80? (Прима).

Известилац прочита члан 81.

Радоје Костић — Овај чл. у вези је са чланом 63 по пројекту, који каже, да се у државним шумама може дозволити сиротним лицима, која плаћају непосредну порезу испод 15 дина, и Скупштина је тај члан јуче примила, а сад хоће да општине плаћају порез на земљиште, да плаћају и шумара својега. Ја мислим да овај члан треба да се веже са оним и да се људима дозволи сечење лисница и брста, који не пла-

ћају више од 15 дина. непосредне порезе. (Чује се: није о томе реч овде). Ово је по моме мишљењу неправдо, и држава иде на сатирање сточарства. За то бих молио да се у овоме члану број 63 избрише, па на другом читању да се друкчије регулише.

Раша Нинић — И ја сам био оне године, кад смо овај закон о шумама решавали, али нисмо били среће да га свршимо и решимо, јер смо морали отићи кућама. Овде је неправдо и незгодно да за дивљач општински одбор решава, колико ће који да лови и да плати таксу. То до сад није постојало, а сад оћемо и то да усвојимо. Зар ја на мом имању не смем да ловим дивљач? То би требало таксу усвојити да сељаци из друге општине не лове, а да могу ловити у својој општини.

Ранко Тајсић — Ова је одредба са свим умесна и са свим нужна, само што ће се у пракци тешко моћи да изведе а то с тога, што не решава суд и одбор него само општински одбор. То би дакле требало изменити, јер одбор нема засебну канцеларију, нема своју кућу, где ће да се скупља, него иду у општинску судницу и тамо решавају, кад их општински суд позове; како ће одбор да наплаћује ту таксу и где ће да је заводи, кад нема своје књиге, а сем тога нема ни своју самосталну управу па ни своју касу? Дакле да не би било тога растројства, добро би било да се овде стави: да о томе решава суд и одбор молим. Министра да ово прими без дебате (Чује се: врло добро).

Известилац — Ја примам ту измену.

Витомир Младеновић — Сматрам за дужност да кажем и ја неколико речи о овоме, што је овде унесено да се контролише и такса за ловљење наплаћује по сеоским шумама. То је врло умесно, јер ми имамо и таквих животиња, којима се сад само траг распознаје а могле би се јако распрострајети. На пример, срна имамо врло мало и то само по државним шумама, и оне, кад изађу из државне шуме, сељаци их све побију. Ја мислим да их не сме ни овај државни шумар да бије. Они ове животиње убију нарочито у оно доба, кад имају своје младе и тиме их уништавају.

Дакле ова је врста животиња добра и корисна и овај чл. треба да остане с оваком одредбом.

Бурђе Ђоровић — Да г. Витомир Младеновић има оваца, и да их пусти у моју планину он би друкчије говорио, о кад би се говорило о лову срна онда би пристао на предлог. До сад ми смо плаћали за лов на курјаке а сад се иде обратно; али кад знам да овце једу вуци и мечке, онда сам противан томе. Код нас је толико нападено курјака да људи не смеју да путују путем без оружја. И ако дозволите да се и лов монополише, онда то значи да се свет разоружа. Ово је први покушај да дођемо до онога стања као су руски мужици и Банаћани преко. Ја сам дакле противан овоме и гласаћу против предлога.

Известилац — Ја сам овде примио измену Ранка Тајсића и члан 81 гласиће овако: „Одредбе чланова 34, 35, 36, 38, 40, 41, 61, 62, 63, 65 и 66 овога закона важе и за општинске шуме. Но добрење за лов по општинским и сеоским шумама даваће *дотични општински суд са одбором*, који ће и таксу за то одређивати и у корист општинске касе наплаћивати“.

Потпредседник — Стављам на решење чл. 81 онако како га је известилац сад прочитао са изменом Ранка Тајсића: ко је за то, да се чл. 81 овако прими нека седи, ко је противан нека устане? (Већина седи). — Објављујем да је Скупштина усвојила члан 81 са допуном Ранка Тајсића.

Известилац прочита чл. 82.

Потпредседник — Прима ли Скупштина овај члан? (Прима).

Известилац прочита чл. 83.

Потпредседник — Прима ли Скупштина овај члан? (Прима).

Известилац прочита чл. 84.

Потпредседник — Прима ли Скупштина овај члан? (Прима).

Известилац прочита чл. 85.

Потпредседник — Прима ли Скупштина овај члан?
(Прима).

Известилац прочита чл. 86.

Потпредседник — Прима ли Скупштина овај члан?
(Прима).

Известилац прочита чл. 87.

Потпредседник — Прима ли Скупштина овај члан?
(Прима).

Известилац прочита чл. 88.

Потпредседник — Прима ли Скупштина овај члан?
(Прима).

Известилац прочита чл. 89.

Потпредседник — Прима ли Скупштина овај члан?
(Прима).

Известилац прочита чл. 90.

Потпредседник — Прима ли Скупштина овај члан?
(Прима).

Известилац прочита чл. 91.

Потпредседник — Прима ли Скупштина овај члан?
(Прима).

Известилац прочита чл. 92.

Потпредседник — Прима ли Скупштина овај члан?
(Прима).

Известилац прочита чл. 93.

Потпредседник — Прима ли Скупштина овај члан?
(Прима).

Известилац прочита чл. 94.

Потпредседник — Прима ли Скупштина овај члан?
(Прима).

Известилац прочита чл. 95.

Потпредседник — Прима ли Скупштина овај члан?
(Прима).

Известилац прочита чл. 96.

Потпредседник — Прима ли Скупштина овај члан?
(Прима).

Известилац прочита чл. 97.

Потпредседник — Прима ли Скупштина овај члан?
(Прима).

Известилац прочита чл. 98.

Потпредседник — Прима ли Скупштина овај члан?
(Прима).

Известилац прочита чл. 99.

Потпредседник — Прима ли Скупштина овај члан?
(Прима).

Известилац прочита чл. 100.

Потпредседник — Прима ли Скупштина овај члан?
(Прима).

Известилац прочита чл. 101.

Потпредседник — Прима ли Скупштина овај члан?
(Прима).

Известилац прочита чл. 102.

Потпредседник — Прима ли Скупштина овај члан?
(Прима).

Известилац прочита чл. 103.

Потпредседник — Прима ли Скупштина овај члан?
(Прима).

Известилац прочита чл. 104.

Потпредседник — Прима ли Скупштина овај члан?
(Прима).

Известилац прочита чл. 105.

Потпредседник — Прима ли Скупштина овај члан?
(Прима).

Известилац прочита чл. 106.

Потпредседник — Прима ли Скупштина овај члан?
(Прима).

Известилац прочита чл. 107.

Потпредседник — Прима ли Скупштина овај члан?
(Прима).

Известилац прочита чл. 108.

Потпредседник — Прима ли Скупштина овај члан?
(Прима).

Известилац прочита чл. 109.

Потпредседник — Прима ли Скупштина члан 109?
(Прима).

Известилац прочита чл. 110.

Потпредседник — Прима ли Скупштина члан 110?
(Прима).

Известилац прочита чл. 111.

Потпредседник — Усваја ли Скупштина члан 111?
(Усваја).

Известилац прочита чл. 112.

Потпредседник — Прима ли Скупштина члан 112?
(Прима).

Известилац прочита чл. 113.

Потпредседник — Прима ли Скупштина члан 113?
(Прима).

Известилац прочита чл. 114.

Потпредседник — Усваја ли Скупштина члан 114?
(Усваја).

Известилац прочита чл. 115.

Потпредседник — Одобрава ли Скупштина члан 115?
(Одобрава).

Известилац прочита чл. 116.

Потпредседник — Прима ли Скупштина члан 116?
(Прима).

Известилац прочита чл. 117.

Потпредседник — Одобрава ли Скупштина члан 117?
(Одобрава).

Известилац прочита чл. 118.

Потпредседник — Прима ли Скупштина члан 118?
(Прима).

Известилац прочита чл. 119.

Потпредседник — Усваја ли Скупштина прочитани
члан? (Усваја).

Известилац прочита чл. 120.

Потпредседник — Прима ли Скупштина члан. 120?
(Прима).

Известилац прочита чл. 121.

Потпредседник — Прима ли Скупштина члан 121?
(Прима).

Известилац прочита чл. 122.

Потпредседник — Прима ли Скупштина члан 122?
(Прима).

Известилац прочита чл. 123.

Потпредседник — Усваја ли Скупштина члан 123?
(Усваја).

Известилац прочита чл. 124.

Божа Кунатовић — Молим вас, господо, у првој тачци овога члана каже се да за једну козу или јаре кад се ухвати у штети, сопственик поред накнаде штете има да плати и казну један динар. Ја држим, господо, да је то много, јер и једно јаре не вреди више од накнаде штете и казне 1 динар. Исто тако чини ми се да је неправилно одређена много већа казна за сопственика, кад се ухвати у штети његова коза према овци. (Чује се: па козе и већу штету чине). Па лепо, господо, то је истина, али треба имати на уму у планинским местима највише се и гаје козе, и без те врсте стоке народ у брдовитим крајевима не би могао ни опстати. Према томе, господо, ја бих био мишљења да се изравнају плаћање казне за овце и козе, а био бих чак и за то, да и ако учине штету да сопственик плати само штету, а не поред тога још и казну један динар.

Потпредседник — Више нико не тражи реч. Стављам на решење: ко је за то да се чл. 124 усвоји као што је г. известилац прочитао нека изволи седети, а ко је противан, нека усване? (Сви седе). — Објављујем да је Скупштина једногласно усвојила чл. 124.

Известилац прочита чл. 125.

Потпредседник — Прима ли Скупштина члан 125?
(Прима).

Известилац прочита члан 126.

Потпредседник — Прима ли Скупштина члан 126? (Прима).

Известилац прочита члан 127.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитан члан? (Прима).

Известилац прочита члан 128.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитан члан? (Прима).

Известилац прочита члан 129.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Известилац прочита члан 130.

Потпредседник — Прима ли Скупштина члан 130? (Прима).

Известилац прочита члан 131.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Известилац прочита члан 132.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Известилац прочита члан 133.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Известилац прочита члан 134.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Известилац прочита члан 135.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Известилац прочита члан 136.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Известилац прочита члан 137.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Известилац прочита члан 138.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Известилац прочита члан 139.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Известилац прочита члан 140.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Известилац прочита члан 141.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан 141? (Прима).

Известилац прочита члан 142.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Известилац прочита члан 143.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Известилац прочита члан 144.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Известилац прочита члан 145.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Известилац прочита члан 146.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Известилац прочита члан 147.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Известилац прочита члан 148.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Известилац прочита члан 149.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Известилац прочита члан 150.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Известилац прочита члан 151.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Известилац прочита члан 152.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Известилац прочита члан 153.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Известилац прочита члан 154.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Известилац прочита члан 155.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Известилац прочита члан 156.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Известилац прочита члан 157 по мишљењу одборском.

Милош Богдановић — Господо, ми знамо, да имамо једну установу а то је монопол дувана. У закону о монополу дувана стоји да се сви странци за годину дана из фабрике отпусте и на место њихово приме људи наши, који су напустили занат као дуваније. Но доцније показала се потреба да остану и даље странци, а примљени су у службу мало и наших дуванија. Да је тако што имали прилике да чујемо и њихову жалбу пре неки дан у Скупштини против управе дувана, што им се службе не дају. Но, господо, ако то тако тамо мора да буде, ја никако не бих био мишљења да се министар привреде овлашћује да може окружне шумаре и подшумаре узети са стране, као што се овим чланом овлашћује. Ја држим да можемо и да се претпимо мало, а г. министар привреде нека се постара да спреми за ту службу синове српске, наше синове, а никако да доводи људе са стране. Молим ако има 10 посланика да ме потпомогну. (Не потпомажу га).

Известилац — Ово је само по нужди стављено у прелазном наређењу, јер ми немамо за сада још ни школе. И овај закон не би ни могао ступити у живот, ако томе не би прибегли. Зато смо и ставили такав један члан у прелазном наређењу, да за време, док у земљи не буде спремног стручног особља за шумаре и подшумаре овлашћује се министар да може узети потребан број особља за старе.

Потпредседник — Претрес је свршен. Ко је за то да се прочитани члан прими нека седи, ко је против нека устане? (Сви седе) — Оглашујем да је 158. члан примљен.

Известилац прочита чл. 159 (мин. пројекта 160).

Потпредседник — Усваја ли Скупштина члан 160. (Усваја).

С овим је свршен први претрес закона о шумама. Дајем $\frac{1}{4}$ часа одмора.

После одмора.

Потпредседник — Да продужимо рад. По празним клупама изгледа, да нема довољан број посланика. Има много господа посланика, који дођу у Скупштину, па пред подне из Скупштине оду. Сад ћемо све прозвати, и ко год не буде у Скупштини данас, да му уђе име у протокол.

После прозива.

Потпредседник — Сад кад је прозивка извршена, види се да има довољан број. И у течају прозивке дошли су многи посланици. Ја бих могао, да у будуће, кад се господа посланици позову, да изводе из кафане и ходника доћи у Скупштину. (Чује се: нека се накнадно учини прозивка, јер сви смо били овде). Ја мислим, да то не чинимо, и да за казну уђу у про-

токода имена свију оних који нису били у Скупштини, кад је трајала прозивка. Одобрава ли Скупштина да се одштапају имена оних, који нису били ту. (Одобрава). Ова господа посланици нису била на прозивци:

Авр. Бељић, Ал. Ратарац, Алим. Васиљ., Андр. Љубичић, Андр. Николић, Анта Радосав., Анта Рајичић, Благ. Божић, Богос. Поповић, Велиз. Кундовић, Владоје Невесињац, Влад. Тадић, Вуча Николић, Гига Гершић, Димит. Димовић, Димит. Рашић, Димит. Ђирковић, Драг. Илић, Б. Брачинац, Жив. Величковић, Па. Душманић, Јанча Јовановић, Јов. Авакум., Јов. Баја, Јов. Поњавић, Јов. Милић, К. Динић, Лаза Илић, Лаза Бошковић, Лаза Лазаревић, Лаза Милосављевић, Мата Максимовић, Мата Радојковић, Мил. Мостић, Милија Миловановић, Мих. Вујић, Мих. Ђорђевић, Ник. Живадиновић, Ник. Ристић, П. Велимировић, П. Максимовић, Раде Протић, Радисав Митровић, Ранко Тајсић, Симо Костић, Станоје Нешић, Станојло Вукчевић, Стев. Миљковић, Стев. Нешић, Стој. Ставковић, Стој. Рибарац, Стев. Максимовић, Т. Вукосављевић, Т. Ђикић, Трив. Милојевић, Дим. Катић, Ник. Пашић.

Сад је на реду други претрес закона о повластици за израду свиле. Пошто г. известилац није дошао, то сам молио председника одбора *Атанасија Вучковића*, да он врши дужност известивоца.

Известилац А. Вучковић прочита чл. 1. (ст. 600.)

Љуба Новаковић — Овим чланом првим овога пројекта даје се г. Еразму Марију искључиво повластица за 15 година на раздавање семена од свилених буба, на искључиво право куповине кокона (чаурица) свилобуба и на испредање свиле од истих. Њему је дакле дано искључиво право да само он може куповати сирове производе нашег свилоделства а није обвезан да подигне и фабрику за прераду свиле; већ само, да сиров материјал купује. Одбор да би ову празнину одклонио донео је једну допуну овоме члану: „Тако исто овом повластицом неће се спречавати право на повластицу за ткање и фарбање свилених материја, чим би исту ко потржио, у ком случају Еразмо Марије има и на ову првенствено право.“

Према ономе, што је у члану VIII речено, да за време трајања ове повластице, неће се дозволити ником другом сему њему куповање кокона и сирове свиле, — ова допуна одбора нема апсолутно никакве вредности; она је једна оличена противност са целим духом ове повластице; јер кад се даје Еразму Марију искључиво право, да коконе чауре купује и свилу испреда, како ће неко други моћи да тражи право на повластицу за ткање и фарбање свилених материја, кад сировину у земљи неће моћи од никога да купи, почем је то дато у монопол овом концесионару?!

Ако одбор мисли да се овом повластицом, која се даје г. Марију, не искључи и могућност зидања једне фабрике за прераду свиле, онда би требало ставити њему у дужност да такву фабрику у позваном року подигне, јер је други неће моћи подићи из простог разлога што неће моћи наћи сировине у земљи. У том случају ја бих предложио, да се у првом члану, првом ставу, после речи „израда“ дода ткање и фарбање свиле. Иначе никако не смемо дозволити да овај уметак одборов остани, јер би дали доказа да мало рачуна водимо о законима, које доносимо, почем је ово као што рекох, очигледна противност са даљим одредбама овога закона.

Министар привреде Коста С. Таушановић — Господо, ја сам прошли пут, кад је било говора о другом једном члану, где се говори, колика мора бити производња кокона, па да повластичар може да подигне фабрику, навео пример из кога се можете уверити да је ово, што г. Љ. Новаковић предлаже, немогуће. Том приликом ја сам казао да се код нас производи сад 20 до 25.000 кг. кокона — чаура, а пре 20 год. производило је се до 3000 хиљада кг. годишње. Дакле кад би према предлогу г. Љубино повластичар морао да подигне фабрику за ткање свиле, он би морао да потроши најмање $\frac{1}{2}$ милијуна дин., међутим не би могао да добије више од 20—30 хиљ. кг. кокона, и према томе не би имао у фабрици довољно рада. Из овога је јасно увидети да је предлог г. Љубин немогуће остварити. Даљим једним чланом наређује се повластичару

да он подигне фабрику за испредање свиле, чим се буде у земљи производило 60.000 кг. кокона. Међутим апсолутна је немогућност да он подигне фабрику за ткање свиле. У Европи за сад постоје само две фабрике за ткање свиле једна у Лијону, друга у Венецији а трећа у Лајпцигу, пропала је. Дакле у *Европи* има свега тако мало места где се свила тка, међутим има много фабрика где се свила испреда.

И овај повластичар према овоме закону дужан је да подигне фабрику за опредање свиле, чим се код нас буде производило 6000 кг. кокона, а по моме рачуну то ће бити за 2—3 год. од кад почне он да ради, јер као што сам казао, сад се производи 20—30000 кгр. а пре се производило до 300.000. Према томе усвојите ли оно што г. Љуба предлаже, значи да одбацујете ову повластицу

Ђока Анђелковић — Ја уважавам разлоге г. Љубе Новаковића, које је мало пре изнео. Но да би још јаснији био у захтеву својем и да помогнем захтев његов, вољан сам да учиним још једну напомену, за коју мислим да треба и Скупштина да зна. Треба знати да у овој повластици има читав низ права, која су дата повластичару. Тако нпр. он се ослобођава плаћања царине за увоз машина и осталог што му је за прераду потребно. Ослобођава се увозне а тако исто и извозне царине, то значи да може наше сирове производе извози без царине и да не плаћа порез на радњу. Дакле, кад узмемо у обзир ово што је г. Новаковић мало пре изнео, и доведемо у везу са говором г. министра, да ће се у Србији кроз 2—3 год. производња кокона повисити до 60.000 кгр. онда мени би остало само да кажем да се тачно утврди рок подизања фабрике, иначе ја сматрам да путеви, који су предузети за развиће свиларства, мало ће користити, или толико исто, колико их могу и произвођачке сеоске задруге покренути. Понова кажем да овај човек има велика права, и према томе треба да има и веће дужности. С тога вас молим да усвојите предлог г. Љубе, с тим да се тачно одреди рок, у коме ће повластичар бити дужан да подигне фабрику не само за израду свиле, него и за ткање, иначе ће нас ти странци само експлоатисати и ништа више.

Милош Богдановић — Ако зблиа мислимо да дамо полета производњи свиле, онда треба да усвојимо предлог г. Љубе. Учинимо ли овако како је по предлогу одборовом, онда се ништа друго тим не чини, него се иде на руку овом повластичару да он тргује са нашом производњом ђумруцима и жељезницом што му се бесплатно ово дозвољава за увоз и извоз па чак и порезе ослобођава. Ако он овде не тка и не фарба сиљу, он ће просто извозити одавде наше производе и имати отуд ћара, а наша производња неће коракнути. Г. министар рече да се код нас свила слабо производи, да се овим хоће та производња да покрене, па баш с тога треба повластичаре обвезати да је овде и тка, јер јој можемо дати полета тек тако само, ако овога повластичара обвеземо да он ту свилу овде тка.

Ја знам да је један повластичар пре три год. тражио повластицу која је неопходно потребна народу. То је повластица гвожђа, коју је тражио Светозар Швабић, и ја не знам шта је министра руководило, да он то не износи, и ако ми немамо материјала да саградимо ни једну мотику од нашег гвожђа. Та је повластица требала свакако да дође пре ове и с тога ја сам мишљења да се усвоји предлог г. Љ. Новаковића, ако не одбаците цео предлог.

Министар привреде К. Таушановић — Узимам реч само да одбијем онај навод г. Милоша Богдановића, кога је он на памет рекао. У министарству привреде стоји око 20 таквих повластица, и од тих повластица ја сам изнео оне, које по закону морам да изнесем, јер су људи на то стекли права. Они су најпре добили просто право истраживања, па после искључиво право истраживања и потрошили 6, 8—10.000 дин. на истраживање руда, и по закону о рударству, морају добити концесију, но ја како сам видео да је Скупштина узета сувишним другим послом, сматрао сам да не може да сврши све повластице, па с тога сам и поднео само оне, које су по моме најдубљем уверењу неопходно потребне. Ова по-

властима спада у једну велику грану пољске привреде — у грану свиларства, а самом овом повластицом побудиће се наш свет, да што већма гаји свилобубе. А пошто ова концесија није тако дуга века, то ће нама бити после одрешене руке.

Што се тиче подизања фабрике, као што тражи г. Љуба Новаковић, то је немогуће, јер повластицар за ту прилику треба да да најмање пола милијона динара, а према количини кокона, која се сад у земљи производи, то се не може ни у сну сањати. Што се тиче концесије о гвожђу, за коју г. Милош Богдановић пребацује, ја тај прекор одбијам као просту увреду, и молио би г. посланика да се у будуће тиме не служи. Кад је Скупштина почела да ради, ја сам ту повластицу спремно и послао Држ. Савету; Држ. Савет је прегледа, и кад је сврши, онда ће доћи овамо, међутим ја налазим, да је концесија за гвожђе врло корисна као и ова на свилу, и ја би се радовао, да ко што пре подигне фабрику, и почне и на томе да ради. Но признајући то, ја имам да изјавим, да пут којим се долази до те концесије није најправилнији, јер прво би онај, који хоће да подигне фабрику, требао да зна, колико и где има гвожђа, а г. Швабић није ништа од свега тога учинио, већ долази са улице и одма тражи повластицу, и ја сам онет пристао да му дам, јер сам нашао да је она по све корисна за економни развитак наше земље. Ја сам је дакле са осталим концесијама послао Држ. Савету, и кад се отуд врати, ја ћу је изнети пред вас.

Најпосле молим г. Милоша, да у будуће чини прекоре оправдане, кад зна да нешто постоји, јер он за ову повластицу рече, да је пре 3 године поднесена, међутим она је поднесена пре 2 — 3 месеца, па и ако није испунила све законске услове, опет сам је ја примио, јер налазим да је корисна.

Милош Богдановић — Г. министар казао је да сам ја на памет говорио. Да ли је Швабић чинио некаква испитивања, то ми донста није познато, али ми је познато да је при претресу буџета сам г. министар признао да је Србија богата са рудним благом, и полазећи с тога гледишта ја сам рекао, да и ту повластицу о гвожђу треба одобрити. Ја знам да ни овај повластицар није чинио никаква испитивања, и ми му одмах дајемо повластицу. Дакле није право да према једном поступку овако, а према другом онако, и према томе мислим да нисам на памет говорио.

Панта Срећковић — Г. посланик Љуба Новаковић поднео један предлог, који не би био штетан, кад би могао да се оствари, шта више он би био врло добар. Али ја мислим, да од овога не може бити ништа. Зар је ко луд да подигне овде фабрику свиле, кад у целој Европи има само на два три места те фабрике; није то вуна, памук или кучина, него је то свила, а свиле има врло мало у свету и ја мислим да неће нико да направи фабрику, која ће коштати по милијона динара, — те да изради само 300,000 кокона. О томе не треба ни мислити, и ја бих молио г. Новаковића, да у интересу ове производње тргне свој предлог натраг. Ко ће да коље вола за литрр меса? Ја сам за то, да се да концесија овоме човеку, а да одпадне предлог Љубе Новаковића.

Риста Поповић — Ја сматрам, да је предлог Љубе Новаковића у опште узев врло добар и користан, али сматрам, да се он не би могао практички да изведе. Тражити, да се код нас ствара индустрија за прераду свиле, тражити то у земљи, где нема још фабрике ни за обично сукно, чоху, ит.д. ја мислим, да је то неоправдано. Ако је г. Љуба озбиљно размишљао о овој ствари, онда је он овај предлог поднео у тој намери, да ову повластицу одбије.

Ја мислим да обратимо пажњу на то, да стварамо услове за производњу свиле, али тражити да ми прерађујемо и прерађену свилу извозимо из земље, то је са свим немогуће према данашњим односима наше земље са другима.

Фабрика, која би израђивала свилу у Србији само за нашу земљу не би могла да опстане; јер као што рекох ми немамо ни фабрике сукна, платна, штофа ит.д. а хоћемо фабрику свиле. Истина имамо једну фабрику штофа, али и она би пропала, да је држава не потпомаже.

Дакле, у опште узев предлог Љубе Новаковића добар је, јер имати фабрику свиле у Србији, то је врло лепа ствар; али на жалост, ствар за сада бар немогућа. И шта би тада било? Било би то, да би концесија пропала. На тај начин, неће се моћи да да полета изради свиле, те се неће гајити ни израђивати. Боље је дакле да извозимо свилу, као сировину, док не наступи време и боље прилике, да се прерађује у нашој земљи.

Но ако примите предлог Љубе Новаковића, онда се концесија сасвим одбацује. Његов је предлог неостварљив у садашњим приликама; с тога ја мислим, да он или није хтео да размисли о овоме предлогу, или је хтео околишним путем да одбаци ову концесију. Ако је ово последње, онда нека изнесе разлоге, са којих треба ово учинити, па ако су умесни и ја ћу на то пристати; али да овако околишним путем отказује ову концесију, ја на то не могу пристати.

Димитрије Машић — Ја мислим, да не може бити у начелу говора о овоме, јер међу нама нема никога, који ће спорити да је потребно код нас да поред осталих привредних установа уведемо и производњу свиле. Ви сви знате да се код нас за време док су Турци били, много више занимало; са производњом свиле то чак и данас постоји у Турској царевини. Неговање свиле и свилених буба, то је такав исти посао, као и неговање чела. Код нас је опало: неговање свиле, неговање чела, могу да врше старци, бабе и деца. Ја мислим, да нема никога од нас који би био противан усавршавању и неговању тих свилених буба, јер то није скопчано са бог зна каквим трудом и жртвама. То већином раде старци и бабе и свакојако од тога не би било штете, него би имали користи. Нетражење или управо непотрошња свиле уназадила је код нас произвођење свиле; није било купаца а народ више није хтео са тим да се занима. Ја нећу сад да говорим о повластици и условима који су ту стављени. Али свакојако тиме ће се створити побуда, да произвођачи наши негују свилу, и ма колико од тога да добију, то ће им бити хар, јер ништа у то нису уложили. То је што сам имао да кажем што се тиче односно повластице.

Што се тиче предлога Љубиног, ја не могу да верујем, да је он имао уверења, да се може код нас установити фабрика свилених тканина. Ви знате да фабрика свиле постоји у Швајцарској, Италији, Француској, дакле свега 3—4 фабрике у целој Европи, и оне подмирују све потрошаче свиле.

Кад би се у Србији занимали искључиво сви прављењем свиле, опет зато не би се могло однеговати толико, колико би требало за једну фабрику.

Ми смо становници од 2.000,000 душа и ми не можемо свиле произвести, колико ће бити довољно за фабрику. Ја, управ, не могу да разумем, шта је побудило г. Љубу, да такав предлог поднесе. Он, као економ, зна, да је неостварљиво. Са оних разлога, које сам напоменуо веома је потребно да усвојимо ову концесију, те дамо бар један правац нашем народу у неговању свиле, па доцније, кад свет навикне на то, кад се извезба у неговању свилених буба, онда је лако дати рок за подизање фабрике. Ја сам за то да се ова повластица прими, а предлог г. Љубин одбаци, као неостварљив.

Љуба Новаковић — Господо, ја сам добро размислио кад сам мало час оно предложио и баш због тога, што сам то добро размислио, ја сам као што ћете доцније видети, онако предложио. Знао врло добро, да имамо да учинимо грдних напора, да заложимо много снаге и умне и материјалне на подизање и унапређење далеко важнијих привредних грана, него што је прерада свила. Није ми била намера, нити ја осећам потребу да подижемо фабрику за прераду свиле; али кад сам оно захтевао, чинио сам с тога, да се ублажи противречност одборске редакције.

Али сем овога, господо, један јачи разлог определио ме је да ону допуну предложим. Ја у опште нисам велики пријатељ повластица, нити мислим да је ово отворен пут за подизање и унапређење народне привреде и још мање, да је солидна основа за извођење привредних рефорама давања повластица на разне привредне гране, странцима, а нарочито повластицама *ове врсте*, које носе на себи очевидно *тии мо-*

Милоша. Овом повластицом чине се све могуће олакшице концесионару: ослобођава се царине за увоз потребне машинерије; даје му се државно земљиште бесплатно за подизање радно-шпа; ослобођава се порезе; дозвољава му се да брзим возом транспортује своју робу а да му се рачуна по такси товарних возова и, напослетку, даје му се у монопол једна грана народне привреде да произвођач свој производ не може ником другом продати до њему и то по једној цеци, која је свакојако ниска и мала а за њега врло повољна; јер се каже, ако је цена свиле до 50 дин. у Милану и Лијону, онда ће он плаћати до 2 дин. Рачуна се од 10—12 кгр. чаура, да се испреда 1 кгр. свиле, дакле, то би значило, да би он плаћао просечно од 20—22 дин. 1 кгр. испредене свиле, кад је цена тој свили у Милану и Марсељу 50 дин., дакле 30 дин. њему остаје бруто добити. Разуме се, да би он имао извесне трошкове око раздавања семена, транспорта, и т. д., али свакојако ти трошкови не би могли доћи ни у ком случају ни до висине 50 на сто, а он добија 150 на сто. На тај начин наши би произвођачи били експлоатисани од овога повластичара. Дакле, из тих разлога и што налазим да се овако предложеном повластицом не штите интереси наших произвођача у оној мери, у којој би требало да буде, јер сам осеудно противан њој и, да будем искрен, како се нисам десно у седници кад је ова повластица претесанана у начелу, ја сам изабрао овај пут да предложим ову обвезу повластичару, знајући да је он не би могао примити и тако би повластица отпала.

Бок Анђелковић. — Ја ипак остајем при оним разлозима које сам изнео. Међутим сад стављам ово питање. Шта се хоће овом повластицом? Овом повластицом хоће се унапређење наше свилорадње. Као што знате још за време Кнеза Милоша људи који су овом земљом управљали старали су се да се та радња унапреди и она је донста некада била напреднија, али се сад једва годишње израђује 20.000 кгр. кокона. Који је узрок тиме? Узрок лежи у општем опадању производње те врсте и опадању услова, који су некад били за њу, у немарности државној да се та производња увеличава у осиромашавању народа. За тим представите себи да се то може постићи повластицом нарочито кад се оваква права уступају повластичару и кад држава нехотице гледа да то преда другом да ту производњу увећа. По мом мишљењу држава мора имати знатна удела при решавању ових привредних питања; мора се старати да створи услове који ће у земљи с друге стране повећати производњу. А на овај начин, ако остане ова сиротиња и сви услови који ову производњу уназађују онда можете дати повластицу какву хоћете, ипак неће бити постигнуто оно што се жели. Ми желимо да се производњу увећа по свима правцима привреде, али са оваким начином веће се моћи постићи ако остану они услови производње у нашој земљи који су сада. Према томе свилоделство неће бити онако као што се хоће и жели.

Ми овом повластицом треба да заштитимо наше интересе, као год што је повластичар знао да заштити своје. Ја држим да по овом, кад је он себи присвојио право за 15 година да купује коконе и то само он, онда можете представити себи у какву противречност улазимо кад дајемо повластицу човеку, а да не одредимо број година колико је потребно, да не може до века експлоатисати нашу земљу, јер 15 година није мала ствар; јер и држава за 15 година би могла ако ради стално на унапређењу земаљске привреде очекивати обрт у свима правцима. И очекивајући тај обрт ја се надам да ћемо га добити без ове повластице, ако привреду уредимо тако, да се не само свилоделство него и ичеларство и све остале мале радње домаће индустрије подигну, како би народ од њих могао имати користи. Дакле при условима који сад владају ја држим да то није могуће. С обзиром на ово што сам казао и с обзиром на то да треба ограничити број година кад треба да подигне фабрику то, на онда узети количину извесну која мора постојати кад хоће да прерађује свилу, в. пр., да се фабрика за тканину онда мора постројити кад се у земљи производи 360.000 или 200.000 кгр. Ја сам дакле да се он ограничи или бројем година, кад мора подићи

фабрику или количином кад мора после тога фабрику отворити и подићи.

Љуба Јоксимовић. — Овај члан како је одбор предложио и како је на првом читању усвојен добар је, јер ми знамо да је пре неколико година много произвођено чаура, а престало је да се производи отуда што је Аусто-Угарска подигла две фабрике за прераду свиле, и то једну у Панчеву, а другу у Новом Саду. Они немају рачуна да прерађују и да плаћају царину, него прерађују само они сељаци који су у тој околини и они вуку користи. Кад би ми имали фабрику овакву онда би и наши људи могли да производе онолико колико су производили пре 10 година, а сад не могу да производе зато, што не могу да издрже конкуренцију оних људи, који производе око Панчева и Новог Сада.

Ранко Петровић. — Ја се слажем са послаником Милошем Богдановићем у томе, да је нама преча концесија о производњи гвожђа и других руда, него што је ова, и заиста то ми морамо с њиме заједно признати. Али тако исто ће и мени Милош признати, да ливница гвожђа и сличне фабрике траже не оволико средства колико се овде тражи за производњу свиле, него траже средство ваљда сто или хиљаду пута више. А кад не можемо то да подигнемо, онда ја држим да се нећемо никако зауставити пред тим па да не радимо ни на чему другом, да не радимо и онде где може што учинити. С тога слажући се да је прека потреба за нас развијање рударства, опет из тога не изводим да би нам требало с тога занемарити остале гране привреде, опет налазим да треба и овоме поклонити пажњу, баш тим пре, што се мање овде тражи, што је лакше ово подићи него што друго.

Сада ћу проговорити неколико речи о зебњи мога друга Љубе Новаковића, од давања ове повластице. Према оном како се у нас данас развија свиларство, мени се чини да овај концесионар не би имао какве особите користи да добије, овом концесијом ако би остао искључиво на куповању оно мало чаура свилених што се у нас производи, него ја очекујем, да ће он морати, налазећи повољних услова за развијање свиларства, почети подизати сам фабрику за гајење бубе и производње чаура; мораће подићи дударе за хранење свилених буба и то ће бити први његов главни посао, а ту ће бити и главна добит његова. Јер оно што се данас производи свилених буба у нас, то је, поновљам, тако незнатна количина, да он не би имао рачуна да због с тога и дође к нама.

Него, налазећи повољних услова, знајући, да је та радња била у нас некад у много већем степену развијена, него данас он очекује да ће поново оживети тај рад у народу; и долази да се потруди око тога, да сам почне радити, и покаже примером овоме народу, како се то може радити и тиме се користити. Тако мислећи, налазим, да свака предусетљивост у овим приликама, била би врло паметна, јер ја не видим да ми ничим обвезујемо себе и да скрађујемо добит нашим произвођачима. На послетку, ако би ми доцније видели, да смо преварени, време од 15 година, није тако велико, а и иначе ми имамо пута и начина, да се спасемо од узурпатора.

Дакле, ја држим, да с те стране узев ово питање, можемо примити ову повластицу, како је предложена, и сами прорадити да се и та установа која је у нас већ на путу пропадања, почне поново оживљавати и подизати.

Известилац. — После говора оволико посланика, сметрам за дужност, да и ја кажем неколико речи. Овде су се породила два мишљења. Једно је противу подизања фабрике, а друго је за подизање.

Ја држим, да велики терет и велики задатак лежи на данашњој страници и данашњим људима, који управљају земљом у одношају економских прилика. Ова струја, која нас данас руководи, мислим, да је однега доста погрешна у односима трговинским. Ми смо без пара, па вели се, због тога што немамо новчаних средстава, мислимо ако употребимо све мере да извозимо сировине на страну, да ћемо се поправити и оживети наше бедно стање и материјално. Мислим, да има много људи међу нама, који знају те елементарне економске истине; које тврде да сви народи, који раде само на томе,

да сиротиње извозе из земље, а да их у својој отаџбини не прерађује, да су баш због тога морали да пропадну. Услед тога, ја мислим, да предлог г. Љубе Новаковића да се наша свила прерађује у земљи, вије ништа чудно, јер неки кажу: ми не можемо да подигнемо фабрика — разуме се, ја овде мислим о људима, који замисљају закве енглеске фабрике, наравно да то вије могуће. Ми немамо милијуна, да подигнемо велике фабрике, али на сваки начин овај се господин овде, обвезује, да подигне фабрику за испредање свиле. Сад, чим он то буде урадио — разуме се, не мора то бити фабрика у велико — овда би могао да ради на ткању и фарбању свиле. Он би, дакле почео са малим, разуме се, није Бог ни свет створио од једанпут, а ни Енглези нису створили своје велике фабрике од један пут. Кад би он с почетка потпуно прерађивао свилу у нашој земљи створила би се могућност, да се кокоњи више троше, а с тим и могућност, да се више и производе. Међутим, ја мислим, да ми имамо право да то тражимо од Еразма Марија с тога, што му дајемо две ствари: не само повластицу него и монопол. Ви знате да монополи данас постоје због финансиских неприлика на дуван и со, на ствари, које се непрестано троше, а које се не прерађују, а ми овде дајемо монопол искључиво право на куповање. Сад, кад му то дајемо, разуме се, да би он требао да пристане, да почне да подиже фабрику, а ако му не достане мехурака, онда их он може куповати и са страпе, и с тога бих се ја радовао и пристао да примимо мишљење г. Љубе Новаковића, ако би то било могуће.

Министар привреде К. С. Таушановић — Ви сте, господо, чули разлоге предлагача г. Љ. Новаковића, г. Ђ. Анђелковића, чули сте мене а и г. известиоца, изволте сад ову ствар решити, како хоћете. Казалите ли да је овај предлог користан, ви га примите; налазите ли да је не користан, ви га одбаците и примите предлог г. Љ. Новаковића, — ја немам ништа против тога. Само морам да замерим г. Љ. Новаковићу, што није приликом првог читања, кад је била начелна дебата говорио о корисности или о некорисности ове повластице.

Што се мене тиче, ја мислим да свака производња, која не може лако да се подигне, а да не може да се лако подигне, то је факт, јер сам ја ову повластицу нудио једном свилајинчанину, једном човеку сиромашу, но он није могао да нађе ни 10.000 дин. за кауцију, мора се подићи путем оваквих повластица. Овај човек, разуме се, имајући своје користи у овом подuzeћу, стараће се да ову врсту производње наше подигне. А сваком ономе, који хоће неку производњу да подигне од 30 на 50, ја пристајем да дам концесију, јер сама држава не може учинити оно, што он може.

Исто тако имам да приметим г. Љ. Новаковићу, ма да томе вије сад место да говорим, да цене чаурама нису мале. Те цене постоје на свима светским пијацама, држава мађарска подигла је фабрику такву, и она по ову цену куцује коконе. Ја мислим да је ово најјачи доказ да је ово тачно рађено и да се водило рачуна о томе, како ће се цене одређивати. На првом читању ја сам казао: да 12—15 кг. чаура дају 1 кг. свиле, но, ако је свила скупља, скупије су и коконе.

Дакле, кажем вам: налазите ли да ову повластицу не треба усвојити, ви је слободно одбаците, ја немам ништа против тога.

Љуба Новаковић Г. министар замера ми што нисам у начелу говорио против ове повластице а ја сам мало пре казао да нисам био овде, кад се водила дебата у начелу а да сам био ту, ја би тада говорио противу ове повластице, јер налазим да повластица, оваква каква се даје Еразму Марију, доноси врло мало користи за произвођача и управо је монопол, који не треба дозволити.

Потпредседник — Претрес је свршен. Приступиће се решењу овога чл. 1., код кога има предложена измена г. Љубе Новаковића, која вам је позната, Она је доста велика и мислим да је не треба читати, а ако сте вољни можемо је и читати. (Не треба). Дакле ко је за измену г. Љубе Новаковића нека седи, ко је противан нека устане (Већина устала). — Већина је

устала и по томе је одбачена измена г. Љубе Новаковића код члана 1.

Сад ко је за чл. 1. како је известилац прочитао, тај нека седи, ко је противан нека устане? (Већина седи). — Објављујем да је Скупштина усвојила чл. 1 како је на првом читању усвојен.

Известилац чита чл. 2.

Потпредседник — Прима ли Скупштина члан 2? (Прима).

Известилац чита чл. 3.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Известилац чита чл. 4.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима)

Известилац чита чл. 5.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Известилац чита чл. 6.

Овде има један додаток од одбора који гласи: Он је дужан подићи најмање једну угледну свилару у којој ће сам гајити свилубубе и овај посао дужан је изградити најмање друге год. од кад ову повластицу добије.

Коста Борисављевић — Поред оволиких повластица, које дајемо овим пројектом овом повластичару, ја мислим да је и сувише да му се још уступа и државно добро, а нарочито лудовина државном добру. Вама је познато да се оваква државна добра налазе нарочито у малим варошима на којима постоје лудови и да је ту већином сиротиња. Ја мислим да је боље ову повластицу уступити сиротињи и да она скида дудово лишће са ових дудова, него дозволити то једном странцу. Ако је вољна Скупштина да му се ова повластица не одобри, то би молио 10 посланика да ме потпомогну (Потпомажу га)

Министар привреде Коста Таушановић — Па он у тој цели и тражи дудово лишће, да би га могао дати произвођачима са којима стоји у непосредној вези, да га употребе, јер ће он на свима местима где има дудова подићи сушаре и ту ће он ово издавање лишћа отворити. Дакле, да не би држави пало на памет, да продаје дудово лишће, он хоће да подигне једну радионицу и све то издавање једино произвођачима а поред тога учиниће и поделу рада. Ту ће он да употреби оне извезбане људе, који ће да беру лишће дудово а да га издају људима зарад израње свилених буба, јер сваки лист није добар за израчу тих буба.

Ранко Петровић — Као год што сам за то, да се са доброшлицом поздрави сваки покушај, којим се покреће у напред наша привреда, с друге стране противан сам уступању државних добара једном странцу и не дам ни једнога места да он располаже њиме, како хоће. Ако он хоће ова добра да употреби у смислу помагања самога рада, онда он то може добити и без повластице, министар га може на то овласти. Ја мислим, да у корист нашег сиромашног света, који ће се свиларством бавити, не треба му дати да он располаже и са државним добрима како хоће. Ја се дакле потпуно слажем са предлозом Косте Борисављевића.

Милош Богдановић — Све што сам чуо од министра излази ништа друго, него да наши људи буду надничари овога повластичара и да им он одређује награду по колико он хоће. Кад би овде стојало, да повластичар направи радионицама шупе и све потребно за гајење свилене бубе, и да им даје овај повластичар упуства, па онда од њих чауре да прекупује ја бих онда разумео, да то иде у приход произвођача, али овако ће му они бити надничари, и према овоме са свим је умесан предлог Косте Борисављевића.

Љуба Јоксимовић — Ја сам устао да потпомогнем предлог Косте Борисављевића Г. министар вели: да се овим баш иде на то да иначе потпомогне сиротињу и да дударе треба дати повластичару бесплатно; а ја велим: да би боље било да браће лишћа из државних добара дамо сиротињи, јер нема тога фабриканта, који би хтео нешто да даје бесплатно а да се не користи.

Министар привреде К. Таушановић — Да би осигурали то, да он мора давати произвођачима бесплатно, ја при-

стајем да ставимо на крају: „ и које ће он дужан бити давати произвођачама такође бесплатно“. Јер ја, као министар, нисам властан да дајем некоме што бесплатно, из државних добара. И ако ви кажете у наредите да спротињи бесплатно дајем, ја ћу у име државе давати, али кад се ништа о томе овде не вели, нити ми се пак што наређује, онда не могу давати никоме ништа бесплатно.

Вића Радовановић — Ако је г. министру погребно одобрење скупштинско, да даје бесплатно, онда ја пристајем да му дамо то овлашћење, али никако да не даје томе фабриканту или „монополисти“ како га ја разумем. Он долази у Србију где налази згоднију природу и остале прилике, да производи јевтиније коконе и њега се неће тидати, колико ће наш произвођач њему дати, јер ће он да производи свилену бубу поред њих, јер има дудова лишћа бесплатно, имаће рачуна да подигне радионице и шупе, а сем тога наћи ће јевтине и наднице. Он ће имати извесну количину кокона, производиће их сам и не мора да чека произвођача, да их од њега купује. Таким се начином не може да подигне производња. Ако се хоће да даје произвођачима бесплатно, онда нека се каже овде у овоме члану: „свима произвођачима свилених буба државава даје бесплатно лишће из државних дудара.“

Министар привреде К. Таушановић — Ја хоћу да свратим пажњу на ово, да наш произвођач није извежбан и овде је овај став ушао нарочито зато, да би концесионар, као човек вешт у тим стварима могао да бира лишће помоћу нарочито извежаних људи и да га даје произвођачима и у томе да упознаје и саме произвођаче, те да и они знају да разликују, које лишће боље храни бубе. Дакле, кад би овоме члану додали онај додатак који сам мало пре предложио а то је: да ће он бити дужан давати произвођачима дудово лишће бесплатно, — онда ће бити довољна гаранција, да он то лишће доиста даје бесплатно. (Одобравање.)

Према томе тај би члан гласио овако; повластичару ће се уступити бесплатно дудов лист са дудова на државним добрима, где дудова има и које ће дужан бити давати произвођачима бесплатно“.

Љуба Јоксимовић — Ја сам противан и тој измени, „који ће бити дужан да произвођачима даје такође бесплатно“; јер ко ће њега да контролише; да ли ће он да даје бесплатно или не. Најбоље би било, да се овај члан избрише. А што се г. министар брани да он не може никоме ништа давати бесплатно из државних добара па он неће никоме да даје бесплатно да сече дудове, него само да бере лишће, које би и иначе опало и онај чувар, који би чувао те дудове могао би да се вежба и сам у томе, да то лишће одабира, а тако исто могу се и други научити да то раде, па неће бити нужно, да се то право да само томе повластичару. За то сам, дакле, да се овај члан са свим избрише.

Милош Богдановић — Устао сам да проговорим неколико речи у прилог говору Виће Радовановића. Ако хоћемо, да и наше произвођаче помогнемо, да не зависе од повластичара, ја мислим, да треба овај члан овако да изменимо, да се произвођачима уступи бесплатно лист са дудова на државним добрима, где дудова има а не повластичару. А што се тиче онога упуства, које г. министар помену, ево о томе се говори у чл. 10. Члан 10 гласи: повластичар је обвезан произвођачима нашим давати бесплатно поуке о рационалном гајењу свилюбуба и дудова. Дакле, господо, ја држим, да треба члан 6. изменити и казати просто: произвођачима уступиће се лист са државних дудова, где дудова има.

Министар привреде К. Таушановић — Ја пристајем на ту измену.

Коста Борисављевић — Ја одустајем од мог предлога.

Известилац — Ја примам измену, коју предлаже г. Богдановић.

Потпредседник — Ја ћу ставити на решење чл. 6 изменен по предлогу г. М. Богдановића. Предлог гласи: „произвођачима уступиће се бесплатно дудов лист са дудова на државним добрима, где дудова има.“ Ко је за то, да се прими

чл. 6 са изменом, коју предлаже г. Милош Богдановић нека изволи седети? (Сви седе). — Објављујем, да је Скупштина усвојила чл. 6 са изменом, коју је предложио г. М. Богдановић.

Известилац прочита чл. 7.

Потпредседник — Прима ли Скупштина? прочитани члан? (Прима).

Известилац прочита чл. 8.

Милош Ј. Богдановић — У овом члану вели се: за време трајања ове повластице неће се дозволити никоме, да купује у земљи чауре сем повластичару. Ја мислим, господо, да је ово један од најважнијих чланова, на који треба да обратимо пажњу. Ја мислим, господо, да ако остане оваква редакција овога члана, то би било на штету наших произвођача, јер кад се повластичару даје искључиво право да купује чауре, онда се закрађује нашим произвођачима, да могу продавати чауре и по скупљу цену, коју нуде други трговци са стране. Зашто да буде обвезан наш произвођач, да даје чауре повластичару за мању цену, кад има трговца који нуде већу цену. Ја мислим, да би требало у овај члан унети и то, да ако произвођачи имају већу цену, него што повластичар даје, да могу продати и другом свилене чауре.

Потпредседник — Претрес је свршен. Стављам на решење чл. 8. Ко је за то, да се тај члан прими нека седи, а ко је против, нека устане? (Сви седе).

Известилац прочита члан 9.

Потпредседник — Прима ли Скупштина чл. 9? (Прима).

Известилац прочита члан 10.

Потпредседник — Прима ли Скупштина члан 10? (Прима).

Известилац прочита чл. 11.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Известилац прочита члан 12.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Известилац прочита члан 13.

Коста Јуришић — Господо, ово је један од најважнијих чланова у овој повластици. Ако буде удешен као што треба, онда може и бити и неке користи од ове повластице за наше произвођаче; ако буде удешен незгодно, онда ће бити више штете за произвођача и повластичару стајаће на расположењу, да експлоатише наше произвођаче како му се свиди. За то бих рад био да чујем какве су цене биле до сад, у каквом су односу цене чаура стајале наспрам пијачних цена у Лијону и Марсељу; да ли је тај однос цена који је важно при слободној продаји да ли је тај однос задржат и сад при одређивању ових цена. Јер по овој повластици дате су велика права повластичару; и за то све он плаћа само 3 паре од сваког килограма кокона и да ли то по овој таксацији није тако удешено да то не буде на штету произвођача. У кратко, да ли су овде заштићени довољно интереси произвођачеви. За то бих молио, да ми се каже, какве су цене нашим чаурама биле при слободној продаји.

Министар правде — Цене кокона варирају сваке године и не може се баш позитивно рећи какве су цене прошлих година биле. Али само могу вам ово са сигурношћу тврдити, да су цене кокона по овој табlici скупље, него што су биле за последњих 10 година. Цене наших чаура за последњих година, биле су јефтиније за то, што није било купаца; и ово што је произведено није продано. Дакле, господо, не треба се ту ни због чега бојати; ове су цене много веће од цена за последњих 10 година.

Михаило Веселиновић — Ја сам и на првом читању казао, да најмања цена за килогр. кокона треба да буде 2 динара, а не оставити тако, да цена може бити до 2 динара, јер поред тога још кад узмемо у обзир и некакву другу класу шкарт, да може повластичар куповати у пола ове цене и према свима другим правима, који се дају овом повластичару, учинићемо, да ће он потпуно постићи своју цел, а нашу произ-

воду нећемо подићи много. Господо, треба имати на уму, да се он овом повластицом ослобођава плаћања порезе, издане ђумручине, и ваздан којекаквих дажбина, тако да готово неће плаћати ништа. Узмимо само на ум, да он није обвезан, да подигне некакву фабрику за предење свиле, докле год производња чаурица не достиже 60000. А то може трајати неколико година, док производња достигне ту количину, и за све то време, докле год не подигне фабрику, њега то предузеће неће ништа коштати, и њему је довољно 4—5 година, да само по овој повластици купује чауре по цену 2 дин. кгр. а шкарт у пола ове цене па да се наплати добро, и као што рекох нека се повластичар користи 4—5 године тим правима а плаћањем по 2 динара добре а у пола ове другу класу као шкарт што без сумње гледаће г. повластичар при комисијском класирању, да што већу количину чаура сваке године подведе под шкарт и њему ће бити доста, па да одмах и дигне руке од оних 10000 дин. кауције. Треба и то знати да сваки фабрикант, који год долази овамо к нама, они долазе једино тога ради да се обогате а не да подижу нашу производњу стало је њима за нашу производњу. Зато ја сам тога мишљења, да најмања цена чаура буде 2 динара кгр. а без сбзира на шкарт од 2 дин. на више нека се одређује према ценама у Лијону и Милану, јер овако оставити, да цена може бити нижа и још у пола ове под именом шкарт, произвођач нам неће се много користити, него ће само дангубити, јер каква ми је то корист, кад он добије 4—5 гроша за 1 кгр. чаура, а међутим док одгаји свилене бубе, таeba му толико времена и посла. И кад не може да добије више од 3—4 динара за 3—4 кгр. чаура, онда је свакојако боље да иде да обрађује земљу, него да дангуби око гајења буба.

Милош Богдановић — И мени се чини, господо, да наш народ неће никакве користи имати, кад су овакве цене стављане. Зар, господо, кад је цена 1 кгр. свиле 50 дин. да повластичар плаћа произвођачима само по 4 паре од динара. Па господо, цена је вуни 3 дин. Сама та цена која се овом таблицом у чл. 13 одређује каже нам, да ми нећемо имати никакве велике асне овом повластицом.

Потпредседник — Претрес је свршен, стављам на гласање: ко је за то, да се чл. 13 прими, нека изволи седети, а ко је против нека устане? (Сви седе). — Објављујем да је чл. 13 усвојен.

Известилац прочита чл. 14.

Потпредседник — Прима ли Скупштина чл. 14? (Прима).

Известилац прочита чл. 15.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани чл. 15? (Прима)

Известилац прочита чл. 16.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани чл. 16? (Прима),

Известилац прочита чл. 17.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани чл. 17? (Прима).

Известилац прочита чл. 18.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани чл. 18? (Прима).

Известилац прочита чл. 19.

Потпредседник — Прими ли Скупштина прочитани чл. 19? (Прима).

Известилац прочита чл. 20.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани чл. 20? (Прима).

Известилац прочита чл. 21.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани чл. 21? (Прима).

Известилац прочита чл. 22.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани чл. 22? (Прима).

Известилац прочита чл. 23.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани чл. 23? (Прима).

С овим је свршено и друго читање овога закона о повластици за израду свиле. Закон ће се вратити у одбор, да га одбор прегледа, и чим одбор буде готов, закон ће вратити Скупштини и онда ћемо о њему гласати поименично.

Изволте чути извештај одбора о изменама и допунама закона о српској државној класној лутрији.

Секретар Р. Петровић чита:

Народној Скупштини

Одбор финансијски расмотрио је предлог г. министра народне привреде, „о изменама и допунама закона о српској државној класној лутрији за привредне цели“, па је учинио измене у овом предлогу ове:

У члану 9., а у другој алинеји, да се изоставе речи: „Ако ко поткаже власти кријумчара, па ова га власт на делу ухвати, онда хватачев део од доплаћене казне, припада државној каси.“

Одбор је остале измене једногласно примио, па му је част предложити и Народној Скупштини, да га и она изволи усвојити.

8. марта 1391 год.
у Београду

ПРЕДСЕДНИК ОДБОРА
Ран. В. Тајсић

ИЗВЕСТИЛАЦ

Ј. Ж. Јовановић

ЧЛАНОВИ:

В. Ђирковић, Р. С. Поповић, Мил. Марковић, Милан Ђ. Ђурић, Јоца С. Јовановић

Потпредседник — Изолте чути извештај одбора о пројекту закона о продужењу рока г. Минху и Шумпетеру.

Секретар Р. Петровић чита:

ИЗВЕШТАЈ

Одбора за пројект закона о продужењу рока повластици г. г. Минху и Шумпетеру

Одбор финансијски прегледао је поднесени му пројекат закона о продужењу рока повластици г. г. Браћи Минх из Парана и примио је исту са следећим изменама:

Да се у члану 2. избришу од повлашћења и ови артикли: 1. стреш, 2. грађа, 3. маст за мазње конопца и зубаца 4. кудељне конопце.

Одбору је част умолити Народну Скупштину, да и она изволи примити одборско мишљење.

ПРЕДСЕДНИК ОДБОРА
Ран. В. Тајсић

ИЗВЕСТИЛАЦ

Р. С. Поповић.

ЧЛАНОВИ:

Д. Ђирковић, Милан Ђ. Ђурић, Ј. С. Јовановић, Мил. Марковић, Ј. Ж. Јовановић.

Потпредседник — Изволте чути извештај одбора о предлогу Косте Динића и другова о изменама и допунама закона о уређењу санитетске струке.

Секретар Р. Петровић чита:

(НАСТАВИЋЕ СЕ)